

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

לומדות ולומדי מדרשה יקרותים,

אנו שמחות להציג בפניכם את מערך קורסי קיץ 2022 של המדרשה מטעם המחוזות: צפון, חיפה, תל-אביב, מרכז ודרום. (במחוז ירושלים, כבכל שנה, מוצעים קורסי הקיץ עם פרסום כלל הקורסים לאותה שנה וההרשמה אליהם הסתיימה).

מועד התחלת ההרשמה: 20.3.22

מועד סיום ההרשמה לקורסי הקיץ: 12.5.22

הקורסים במדרשה יתקיימו בקיץ 2022 בחלקם במתכונת פרונטלית, חלקם במתכונת היברידית (משולבת) וחלקם בלמידה מרחוק.

שימו לב: השתתפות בשיעורים המקוונים מותנית בנוכחות פעילה עם מצלמות פתוחות בלבד.

הקורסים פתוחים ארצית לכלל הפסיכולוגים החינוכיים העובדים בשפ"חים ברחבי הארץ וניתן להירשם לקורס שאיננו מטעם המחוז בו אתם עובדים.

ניתן לכתוב לנו במייל:

midrasha.shefi@gmail.com

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

להלן רשימת הקורסים המוצעים:

קורסי חובה:

- לקויות למידה ב' - במכללת לוינסקי
- להרשמה לקורס לקויות למידה ב' במכללת לוינסקי, לחץ [כאן](#)
- לקויות למידה ב' - במכללת ספיר
- להרשמה לקורס לקויות למידה ב' במכללת ספיר, לחץ [כאן](#)

קורס בחירה במכללת ספיר

- סיביטי (CBT) למתקדמים / עופר כהן - קורס מקוון
- להרשמה לקורס סיביטי במכללת ספיר, לחץ [כאן](#)

קורסי בחירה באוניברסיטת חיפה

- הובלת התערבויות למניעת אלימות בבית, בגן ובית-הספר / ד"ר לירון און
- חירום, משבר ואלימות - תיאוריה והתמודדות בחברה הערבית – בשפה הערבית / ד"ר אמג'ד מוסא
- התערבות במצבי חירום – קורס בסיסי / ד"ר שולמית ניב וד"ר יהודה שחם
- תסמינים וטיפול בתלמיד האלים – בשפה הערבית / ד"ר מחמוד סעיד
- סוגיות בטיפול בקהילה הגאה בשדה הפסיכולוגיה החינוכית / רוני גורסקי ומרצים אורחים

להרשמה לקורסים באוניברסיטת חיפה, לחץ [כאן](#)

קורסי בחירה במכללת לוינסקי לחינוך

- תכנית התקשרות (הורות תומכת קשר ותקווה) / יהודית דריימן
- עבודה טיפולית עם מתבגרים / עדנה רשף
- חשיבה גישורית בעבודת הפסיכולוג החינוכי / אלומה רייס
- להרגיש, להעמיק, להתרגש - עבודה טיפולית עם הורים בגישה חוויתית מבוססת רגש (דר' דיאנה פושה-AEDP) / ליאת גרוס ומיכל הלפרין
- התערבויות נירופסיכולוגיות בעבודת הפסיכולוג החינוכי / דוד יפין
- פסיכולוגיה מערכתית משפיעה / חיות צפניה

להרשמה לקורסים במכללת לוינסקי, לחץ כאן

לריכוז הרשמה לכל הקורסים לסימסטר קיץ, לחץ כאן

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: לקויות למידה ב'

תיאור הקורס: הקורס מעמיק ומרחיב את הידע בתחום אבחון לקויות למידה עם דגש על היכולות ההישגיות בקריאה כתיבה חשבון אנגלית ותפקודי קשב.

מטרת הקורס: הקורס יאפשר ללומד להכיר את התפתחות הקריאה, הכתיבה, החשבון והאנגלית אצל ילדים, עם התייחסות להגדרה של הפרעת למידה על פי ה- DSM – V.

הפרעת קשב מהי? וכיצד ניתן לבדוק ולהגיע לאבחנות השונות של הפרעת קשב על פי ה- DSM-V ותוך היכרות ושימוש בשאלונים, מבחני קשב והיכרות עם המבחנים הממוחשבים. בקורס ינתן דגש לאינטגרציה של הממצאים לאבחנה המבדלת ולמשוב כחלק מהתערבות בונה.

הקורס מיועד: למי שקיבל פטור מהוועדה המקצועית של משרד הבריאות מקורס ל"ל א' או מתמחים שמילאו חובות קורס ל"ל א' והתנסו בהעברת שני אבחונים בגישת CHC וקיבלו הדרכה על שניהם והגישו דו"ח מלא למרצה בסיום הקורס על אחד מהם.

אופן הלמידה: הקורס משלב למידה תאורתית והתנסות מעשית בשימוש במבחנים כולל תרגולים, אינטגרציה של הממצאים, אבחנה מבדלת וכתיבת חוות דעת.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה ופעילה, התנסות בהעברת המבחנים שיילמדו והבאת מקרים לניתוח בכיתה, הגשת עבודה מסכמת: כתיבת חוות דעת פסיכו-דידקטית אינטגרטיבית מורחבת, הכוללת תפקודי קשב.

שכר לימוד: 615 ₪

דרך מכללת לוינסקי לחינוך בתל אביב:

שם הקורס: לקויות למידה ב' - קיץ

המרצות:

קבוצה א': זיוה איישה. נירופסיכולוגית קלינית, פסיכולוגית חינוכית מדריכה. עובדת בשפ"ח אשדוד ובקליניקה פרטית. חברה בוועדות התאמה.
קבוצה ב': טל הס שטינמץ, פסיכולוגית חינוכית מדריכה.

מקום הקורס: מכללת לוינסקי לחינוך

מועדי הקורס: במהלך 6 ימים מרוכזים בין השעות 9:00-15:30

קבוצה א': 1.8, 25.7, 18.7, 11.7, 4.7, 29.6

קבוצה ב': 28.7, 21.7, 14.7, 7.7, 30.6, 23.6

להרשמה לקורס לקויות למידה ב' במכללת לוינסקי, לחץ כאן

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

דרך מכללת ספיר בדרום:

שם הקורס: לקויות למידה ב'- קיץ

שם המרצה: לורן זוארץ אדרי, פסיכולוגית חינוכית מומחית, בהסמכה להדרכה, שפ"ח
נתיבות.

מועדי הקורס: הקורס יתקיים במהלך 6 מפגשים מרוכזים בין השעות 9:00 - 15:30

18/7 , 19/7 , 24/7 , 26/7 , 31/7 , 2/8

מקום הקורס: מיקום הקורס יקבע בהמשך

להרשמה לקורס לקויות למידה ב' בספיר, לחץ כאן

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס ותכנים:

יחידות *	תת נושאים	נושא
3	אבחנה על פי פלניגן, CPM, CHC, מודלים של PSW	חזרה
8	קריאה-התפתחות הקריאה, אפיונים, הבנה, עם ובלוי ניקוד, קולית, דמומה. סוגי דיסלקסיה יש להתייחס להבדלים בהגדרות כתיבה-ארגון הכתב, כתיב, הבעה בכתב לעומת הבעה בע"פ, חופשית, הכתבה, העתקה. דיסגרפיה חשבון-יכולת טכנית, הבנה חשבונית, דיסקלקוליה אנגלית / שפה זרה	תחומי הישג תאוריה
5	א-ת, אסתר טוב-לי מבחנים באנגלית מבחנים בחשבון	תחומי הישג מבחנים
2	הגדרות: DSM, היסטוריה סימפטומטולוגיה תפקודים ניהוליים	קשב-רקע תאורטי
2	הרצאה מוקלטת	קשב-נוירו-התפתחותי
8	שאלונים: ACHENBACH, CONNERS, BRIEF Number Cancelling Symbol search, Trail making מבחנים ממוחשבים מבחני קשב בשימוש	קשב – מבחנים

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

8	השערות, אבחנה בין ל"ל, קשב ורגשי, אינטגרציה, אבחנות, סדר האבחנות,	אינטגרציה ואבחנה מבדלת
4	בי"ס, הורים, אחר.... איך להפוך את המשוב לתהליך התערבות בונה, שינוי הנרטיב, דיאגנוסטיקה כתהליך התערבות	המלצות ומשוב
2	האם ומתי עורכים אבחון לעולה חדש. שימוש בסולם לא מילולי קאופמן UNIT בהתייחסות באבחון לתת תרבויות שונות בחברה הישראלית בחירת כלי אבחון.	היבטים בין תרבותיים באבחון
2	מה בין התאמות בלמידה להתאמות בהבחנות	התאמות
44		סה"כ

• יחידת לימוד שווה שעה אקדמית

ביבליוגרפיה לקורס ליקויי למידה ב'

Armon-Lotem, S., de Jong, J., & Meir, N. (Eds.). (2015). *Assessing multilingual children: Disentangling bilingualism from language impairment*. Multilingual matters.

Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual review of psychology*, 64, 135-168.

Fiorello, C. A., Flanagan, D. P., & Hale, J. B. (2014). Response to the special issue: The utility of the pattern of strengths and weaknesses approach. *Learning Disabilities: A Multidisciplinary Journal*, 20, 87–91.

Friedmann, N., & Rahamim, E. (2007). Developmental letter position dyslexia. *Journal of Neuropsychology*, 1(2), 201-236.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

Friedmann, N., & Haddad-Hanna, M. (2014). Types of developmental dyslexia in Arabic. In *Handbook of Arabic Literacy* (pp. 119-151). Springer, Dordrecht.

Henik, A., Rubinsten, O., & Ashkenazi, S. (2015). Developmental dyscalculia as a heterogeneous disability. In R. Cohen-Kadosh & A. Dowker (Eds.), *Oxford handbook of mathematical cognition* (pp. 662–677). Oxford, UK: Oxford University Press.

Henrich, J., Heine, S. J., & Norenzayan, A. (2010). Beyond WEIRD: Towards a broad-based behavioral science. *Behavioral and Brain Sciences*, 33(2-3), 111-135.

Ji, L., Nisbett, R. E. & Zhang, Z. (2004) Is it culture or is it language? Examination of language effects in cross-cultural research on categorization. *Journal of Personality and Social Psychology* 87:57–65.

Shany, M., & Geva, E. (2012). Cognitive, language, and literacy development in socio-culturally vulnerable school children—the case of Ethiopian Israeli children. In *Current issues in bilingualism* (pp. 77-117). Springer Netherlands.

Sotelo-Dynega, M., Ortiz, S. O., Flanagan, D. P., & Chaplin, W. F. (2013). English language proficiency and test performance: An evaluation of bilingual students with the Woodcock-Johnson III tests of cognitive abilities. *Psychology in the Schools*, 50(8), 781-797.

Zoccolotti, P., & Friedmann, N. (2010). From dyslexia to dyslexias, from dysgraphia to dysgraphias, from a cause to causes: A look at current research on developmental dyslexia and dysgraphia. *Cortex*, 46(10), 1211-1215.

Al-Yagon, M., Forte, D., & Avrahami, L. (2017). Executive functions and attachment relationships in children with ADHD: Links to externalizing/internalizing problems, social skills, and negative mood regulation. *Journal of attention disorders*, 1087054717730608.

מיטל, שרונה ווכטל, טובה. מחוון (Practices Best) לעבודת שירותים פסיכולוגיים חינוכיים עם אוכלוסיות עולים.

ספיר-יוגב, ס. (2018) כיצד אנו קוראים מילים בודדות ומה יכול להשתבש בזה?

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

<https://beyondiq.blogspot.com/2018/03/blog-post.html>
ספיר-יוגב, ס. (2020), שלושה שלבים ברכישת הקריאה בעברית
<https://beyondiq.blogspot.com/2020/01/blog-post.html>

ישי קרין, נ'. (2005) הקשר בין דיסלקציה למודעות פונולוגית, זכרון עבודה, מהירות שיום וכישורי שפה - השלכות: לגבי איתור בגן הילדים וביה"ס וטיפול, מאמר אינטרנטי המפורסם באתר פסיכולוגיה עברית. קישור:

<http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=457>

ט. שני, מ. לחמן, ד. שלם, צ. בהט, א. זייגר, (2006) א-ת: המדריך העיוני והיישומי למבחן, אגודת ניצ"ן .

ישי-קרין, נ. וחון, מ. (2006). ילדים מיוחדים: המפגש של ילדים היפראקטיביים ולקויי למידה עם מערכת החינוך, ע"פ תאוריית העצמי. מתוך:

<http://www.hebpsy.net/articles.asp?id>

DSM-V

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: סיבטי (CBT) למתקדמים

המרצה: עופר כהן, פסיכולוג חינוכי מומחה ומטפל קוגניטיבי-התנהגותי. בעל רקע של עשור בשירותים הפסיכולוגיים-חינוכיים בחיפה ובטירת כרמל, כיום עובד בקליניקה פרטית, מחבר הספר "ציידת המחשבות" – ספר הרפתקאות טיפולי לילדים ובני נוער (thoughthunters.com).

תיאור כללי של הקורס:

העבודה עם ילדים במתכונת התנהגותית-קוגניטיבית דורשת התאמות ייחודיות לאוכלוסייה הצעירה בשלבים השונים של הטיפול – בניית קשר ומוטיבציה, הגדרת מטרות, הסברים פסיכו-חינוכיים וכמובן התערבויות מותאמות. לכל אלו יש להוסיף את המאפיינים הייחודיים של עבודת הפסיכולוג החינוכי, כגון בניית הסטינג של טיפול בתוך כותלי ב"ס וחשיבה מערכתית מורכבת על הצלבת מטרות בין המשפחה לגורמים החינוכיים.

פסיכולוגים חינוכיים בוחרים לעבוד במתכונת התנהגותית-קוגניטיבית נדרשים גם להיכרות מעמיקה עם תכניות טיפוליות מותאמות-הפרעה. קורס זה נועד להציג בפני המשתתפים מודלים מתקדמים לטיפול במגוון הפרעות נפוצות אצל ילדים, בדגש על הפרעות החרדה. במהלך הקורס, המשתתפים יכירו וילמדו לטפל בהפרעות פאניקה, OCD, הפרעת חרדה מוכללת (GAD), חרדת בחינות וחרדה חברתית. המשתתפים יכירו את המאפיינים השונים של ההפרעה, את הטיפול המותאם ואת ההתאמות הנדרשות לילדים - כגון הסבר חינוכי מותאם, בניית התערבות בשימוש הורים וגורמים חינוכיים וניהול קונפליקטים. על מנת לפתח גמישות חשיבתית ואינטגרציה הלומדים ייחשפו הן לתוכניות התנהגותיות והן לתוכניות קוגניטיביות. בנוסף, נכיר תוכניות טיפוליות השואבות השראה מהגישה המטא-קוגניטיבית (MCT) של אדריאן וולס, גישה עדכנית שנמצאה יעילה במיוחד לטיפול קצר מועד במגוון הפרעות חרדה.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים חינוכיים בעלי היכרות מוקדמת עם הטיפול ההתנהגותי-קוגניטיבי: התיאוריה ההתנהגותית (התרגלות, דה-סנסיטיזציה) והקוגניטיבית (מודל אפר"ת, עיוותי חשיבה...), יכולת לבנות מדרג חשיפות ומפה קוגניטיבית, להעביר הסברים פסיכו-חינוכיים ולבצע תשאולים סוקראטיים.

מטרות הקורס:

1. היכרות עם הגישה המטא-קוגניטיבית (MCT) של אדריאן וולס והתאמתה לאוכלוסייה צעירה
2. היכרות עם תכניות טיפוליות ספציפיות עם מגוון הפרעות החרדה ותרגולן באמצעות סימולציות.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

אופן הלמידה:

זהו קורס מקוון ומגוון. ההשתתפות בו משלבת מפגשים קבוצתיים סינכרוניים (בזום) ומשימות המחשה והעמקה א-סינכרוניות (שמתבצעות בצורה עצמאית, אך יש להגישן במהלך אותו יום במערכת הקורס במכללה). הקורס כולל: ידע תיאורטי מעולם הטיפול המטא-קוגניטיבי והטיפול הקוגניטיבי-התנהגותי, תרגול חוויתי, סרטונים, סימולציות ושילוב דוגמאות.

מועדי הקורס:

26.6, 3.7, 5.7, 7.7, 14.7, 17.7, 19.7, 24.7, 26.7, 28.7, 31.7 - מפגש סיום של 6 שעות. 2.8-תאריך רזרבה

שעות הקורס: 9:00-13:15. המפגש האחרון: 9:00-14:00

מבנה הקורס ותכנים:

שעות	אופי המפגש	נושא	תאריך	מס' מפגש
5 ש"א	סינכרוני	פתיחה – טיפול מטא-קוגניטיבי הפן התיאורטי - עקרונות הגישה ורציונל טיפולי, מודל ה-CAS.	26.6.22 9:00-13:15	1
5 ש"א	סינכרוני	פתיחה – טיפול מטא-קוגניטיבי הפן התיאורטי - אובססיות, רומינציות ודאגות, אבחנה על פי המודל.	3.7.22 9:00-13:15	2
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	טיפול מטא-קוגניטיבי + תרגילים חוייתיים - התערבות על פי המודל – תרגיל היד, הפיל הוורוד, טכניקת הדובל, תרגיל הנמר, תרגילי DM. יישום באמצעות תרגיל טיפולי אינטראקטיביים. תרגיל הגשה	5.7.22 9:00-13:15	3
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	חרדה חברתית - המודל הקוגניטיבי לחרדה חברתית של קלארק - מאפיינים עיקריים, חשיפה והבנייה מחדש באמצעות המודל.	7.7.22 9:00-13:15	4

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

		סימולציות - תרגיל הגשה		
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	חרדה חברתית - התערבויות (ניסוי התנהגויות מגונות, שכתוב זכרונות). סימולציות - תרגיל הגשה	14.7.22 9:00- 13:15	5
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	OCD - טיפול התנהגותי - מודל פואה (ERP) ומודל אנדופנוטייפ. סימולציות - תרגיל הגשה	17.7.22 9:00- 13:15	6
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	OCD - טיפול מטא-קוגניטיבי - מודל וולס. השוואות בין המודלים באמצעות סימולציות. סימולציות - תרגיל הגשה	19.7.22 9:00- 13:15	7
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	הפרעת חרדה מוכללת (GAD) - מאפיינים של חשיבה דאגנית, המודל של בארלו להפרעת חרדה מוכללת, המחשה באמצעות תיאור מקרה וסימולציות. סימולציות - תרגיל הגשה	24.7.22 9:00- 13:15	8
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	הפרעת חרדה מוכללת (GAD) - המודל המטא-קוגניטיבי להפרעת חרדה מוכללת, המחשה באמצעות תיאור מקרה וסימולציות. סימולציות - תרגיל הגשה	26.7.22 9:00- 13:15	9
5 ש"א	סינכרוני + משימה להגשה	דיכאון - מאפייני דיכאון אצל מבוגרים וילדים, המודל המטא-קוגניטיבי לטיפול בדיכאון, התערבויות – ATT ו-SAR. סימולציות - תרגיל הגשה	28.7.22 9:00- 13:15	10

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

6 ש"א	סינכרוני	הפרעות פאניקה - מאפייני הפרעות פאניקה, הקהיה שיטתית וטכניקות הרפיה, צפייה בסרט, טיפול התנהגותי באמצעות המודל של וילסון. סימולציות - תרגיל הגשה	31.7.22 9:00- 14:00	11
56 שעות סך הכל			2.8.22 9:00- 13:15	תאריך חרבי לשריון

דרישות הקורס:

- נוכחות מלאה ופעילה במפגשים המקוונים - מצלמה פתוחה לאורך כל המפגש.
- הגשת המשימה הא-סינכרונית בזמן שהוקצב לה.
- כחלק מההשתתפות הפעילה בקורס, המשתתפים יתבקשו להכין ולהציג בקבוצה מקרה טיפולי שלהם כדי לאפשר דיון ושימוש בהמשגות שיילמדו.
- הגשת עבודת גמר באורך של בין שלושה לחמישה עמודים עד 6 שבועות מתום הקורס.

מיקום:

קורס מקוון כולו - מפגשי הלמידה נערכים באמצעות הזום עם מצלמה פתוחה.

רשימה ביבליוגרפית:

קריאת חובה:

- הפרעות בעת וחרדה, בק ואמרי (2009), הוצאת מכון פסגות.
- טיפול קוגניטיבי בבעיות מורכבות – רעיונות ודרכי טיפול, ג'ודית ס' בק (1995), הוצאת "אח".
- שיטות בטיפול קוגניטיבי – מדריך לאנשי מקצוע, רוברט ליהי (2013), הוצאת "אח".
- טכניקות טיפול קוגניטיבי בילדים ובמתבגרים – כלי טיפול מתקדמים, פרידברג, מקלור, גרסיה (2014), הוצאת "אח"
- ציידת המחשבות, עופר כהן (2017), הוצאת "גוונים"

Matthews, 1998 & Wells, Attention and Emotion: A Clinical Perspective

Wells, , Metacognitive Therapy for Anxiety and Depression
2011

קריאת רשות:

- בוחרים להרגיש טוב, ד. ברנס (2001), הוצאת מכון פסגות.
- לדבר CBT עם הורים וילדים, נעמי אפל (2014), הוצאת "אח"
- טיפול קוגניטיבי-התנהגותי בכעס ותוקפנות אצל ילדים, ד. סוכודולסקי, ל. סקיהיל (2017), הוצאת "אח".
- **Cognitive Therapy: Basics and Beyond** 2nd Edition, J.S. Beck (2011), Guilford Press

להרשמה לקורס סיביטי במכללת ספיר, לחץ [כאן](#)

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

הקורסים המוצעים באוניברסיטת חיפה:

שם הקורס: הובלת התערבויות למניעת אלימות בבית, בגן ובבית-הספר

המרצה: ד"ר לירון און. פסיכולוג חינוכי-מומחה. רכז מערך ההדרכה לפסיכולוגים במסגרת היחידה לאקלים מיטבי וצמצום האלימות, שפ"י. מרצה ומנחה- המכללה האקדמית לחינוך גורדון, מכללת עמק יזרעאל, ביה"ס להתמחויות במכון מופ"ת.

תיאור הקורס ומטרותיו: הקורס נועד להעניק רקע כללי על תחום בעיות ההתנהגות בילדות ובנעורים וללמד מושגי יסוד ואופני התערבות בגישת הנוכחות החינוכית - גישה מערכתית להתערבות עם הורים ואנשי חינוך בתחום ההתנהגותי. הגישה מבוססת על משנתו של פרופ' חיים עומר ומכוונת להעצמת המסוגלות של המבוגר- ההורה או איש החינוך, אל מול אתגרים התנהגותיים שמציב בפניו הילד. הגישה משלבת היבטים של הדרכת הורים ועבודה מערכתית ליישום במגוון מסגרות משפחתיות וחינוכיות. ההכשרה תספק לפסיכולוג כלים אשר יאפשרו לו להוביל התערבויות ארוכות טווח לצמצום האלימות במערכות החינוך וכן תקנה לפסיכולוג מיומנויות בייעוץ קצר מועד להורים ברוח הגישה.

אופן הלמידה: ימי ההכשרה יכללו היבטים תיאורטיים והיבטים יישומיים, תוך שילוב של תיאורי מקרה והתנסות בכלים שיסייעו להטמעת החומר הנלמד.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים העובדים במסגרת פרויקט מטיב"ה (מערך טיפולי לילדים עם בעיות התנהגות), לפסיכולוגים מתמחים לקראת המחצית השנייה של ההתמחות ולפסיכולוגים מומחים, המעוניינים להעמיק את העיסוק בתחום זה בעבודתם.

דרישות הקורס:

1. נוכחות מלאה
 2. כתיבת עבודת גמר באורך של 3-5 עמודים אותה ניתן להגיש לכל המאוחר עד 4 שבועות מתום הקורס. על הלומד להביא לידי ביטוי את תהליך הלמידה שעבר תוך שימוש בהמשגות תיאורטיות.
- היקף הקורס:** 40 שעות אקדמיות, 7 ימים מרוכזים, ימי ראשון וחמישי, בין השעות: 09:00-14:30

מקום ותאריכים: אוניברסיטת חיפה / קמפוס הנמל – בניין דילן.
04.08.22, 31.07.22, 28.07.22, 21.07.22, 17.07.22, 03.07.22, 26.06.22
רזרבה: 11.08.22
שכר לימוד: 765 ₪

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס:

מספר יחידות	התוכן	הנושא הנלמד	מס' מפגש
6	זיהוי הערכים, המוטיבציות והתפיסות העומדות בבסיס פיתוח זהות בתחום המקצועי.	זהות הפסיכולוג החינוכי כמקדם תהליכים למניעת אלימות	1
5	סקירת מחקרים עדכניים ותמונה כללית על מקורות לבעיות ההתנהגות מנקודת מבט דינמית, קוגניטיבית ומערכתית.	בעיות התנהגות- מבוא	2
6	הצגת גישת הנוכחות חינוכית- הביסוס התיאורטי ועקרונות עבודה- סוגיות בהדרכה מבוססת סמכות.	גישת הנוכחות החינוכית להתמודדות עם בעיות התנהגות	3
6	סקירת הספרות בנושא הדרכת הורים בגישת הסמכות החדשה/ התנגדות בלתי אלימה.	הדרכת הורים בהתמודדות עם בעיות התנהגות ברוח גישת הנוכחות החינוכית	4
6	הצגת עקרונות מנחים ומתווה מפורט של התערבות ברוח גישת הנוכחות החינוכית בבתי ספר ובגני ילדים.	הדרכת אנשי חינוך בהתמודדות עם בעיות התנהגות ברוח גישת הנוכחות החינוכית	5
6		הדרכת אנשי חינוך בהתמודדות עם בעיות התנהגות ברוח גישת הנוכחות החינוכית- חלק ב'	6
5	רפלקציה והצבת יעדים עתידיים בתחום המקצועי	סיכום ואינטגרציה	7
40			סה"כ שעות אקדמיות

נושא 1: זהות הפסיכולוג החינוכי היועץ לאנשי חינוך.

קריאת חובה:

כ"ץ, י' (2011). הדרכה כשיח של אהבה. בתוך י' אסתר ור' זוזובסקי (עורכות), הדרכה במבט חוקר תל-אביב: מכון מופ"ת ומכללת סמינר הקיבוצים. 423-426.
פוקס, א' (2002). על מדריכים, מודרכים והדרכה, (גישות להדרכה). תל-אביב: צ'ריקובר.

73-89

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

רוזנטל, א' (2012). ציפיות מבית הספר, רגשי אשם והשפעתם על ההכלה במערכת הבית-ספרית, בתוך: פ' מור וא' לוריא (עורכים). *חינוך פסיכו דינמי- מורים בברית המגדלת תלמידים פגיעים לסיכון, חלק א'*. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור. עמ' 61-78
קריאת רשות:

גרוס, ת' (2011). מודלים מקומיים ביסוד תהליכי הדרכה פרופסיונאליים. בתוך י' אסתר ור' זוזובסקי (עורכות), *הדרכה במבט חוקר תל-אביב*: מכון מופ"ת ומכללת סמינר הקיבוצים. 58-75.

נושא 2: הפרעות התנהגות בילדות- מבוא

קריאת חובה:

* בוקובה, ג'. (2013). הידע הקיים על התנהגות מפריעה בקרב תלמידים במערכת החינוך. בתוך בושריאן, ע' (עורך). *התערבויות טיפוליות בילדים בעלי בעיות או הפרעות בהתנהגות- דו"ח מפעילות צוות המומחים*. היוזמה הישראלית למחקר בחינוך. האקדמיה הישראלית הלאומית למדעים. ירושלים. נדלה מ-

<http://yozma.mpage.co.il/SystemFiles/23013.pdf>

* סומך, ל' (2017). אין ילדים רעים? על תכונות של קהות לב בילדות המוקדמת. *פסיכואקטואליה*, (יולי), 49-44

* קרשטיין, א', מקסנייר, ק' ואון, ל' [בדפוס]. *מטיב' ה- מרכזים טיפולים לילדים המבטאים בעיות התנהגות*, משרד החינוך- שפ"י

* רוזנבאום, מ' ורוקן, ת'. (2011). הפרעות של תוקפנות ואלימות. בתוך: מור, נ', מאירס, י', מרום, צ' וגלבע-שכטמן, א', (עורכים), *טיפול קוגניטיב- התנהגותי בילדים- עקרונות טיפוליים*. ת"א: הוצאת דיונון. עמ' 266-241

קריאת רשות:

Conroy, M. A., Stichter, J. P., Daunic, A. & Haydon, T. (2008). Classroom based research in the field of emotional and behavioral disorders: 41Methodological issues and future research. *Journal of Special Education*, (4), 222-209.

נושא 3: גישת הנוכחות החינוכית להתמודדות עם בעיות התנהגות

קריאת חובה:

* און, ל' (2007). להיאבק באלימות, אבל בקור רוח. *פנים*, 38, הקרן לקידום מקצועי, הסתדרות המורים.

עומר, ח' (2018). *מורים היום- מהישרדות לשליחות*. בן – שמן, הוצאת מודן

קריאת רשות:

* ישראל, ד. (2011). כשהמורה נעלב זועם: על חשיבות האמפתיה למורה. בתוך: פ' מור וא' לוריא (עורכים). *חינוך פסיכו דינמי- מורים בברית המגדלת תלמידים פגיעים לסיכון, חלק ב'*. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור. עמ' 123-114

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

[גרסה אלקטרונית]. נדלה ב- 05 אוגוסט 2014, מאתר פסיכולוגיה

עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2661>

* ישראל, ד. (2013). על הייאוש ועל התקווה שמתעוררים אצל ילדים ומתבגרים עם נטייה אנטי חברתית ואצל אלו שמטפלים בהם. (גרסה אלקטרונית). נדלה ביום שני 29 פברואר

2016, מאתר פסיכולוגיה עברית <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2913>

נושא 4: הדרכת הורים לילדים הסובלים מקשיים התנהגותיים

קריאת חובה:

עומר, ח' (1999). שיקום הסמכות ההורית. בן – שמן, הוצאת מודן

Lavi-Levavi, I., Shachar, I., & Omer, H. (2013). Training in nonviolent resistance for parents of violent children: differences between fathers and mothers. *Journal of Systemic Therapies*, 32(4), 93-79.

Omer, H., & Lebowitz, E. (2016). Nonviolent Resistance. Helping caregivers reduce problematic behaviors in children and adolescents. *Journal of Marital and Family Therapy*, 42(4), 688-700.

נושא 5: תהליכי התערבות פסיכו-חינוכיים לשיפור ההתמודדות המערכתית עם בעיות

התנהגות.

קריאת חובה:

עומר, ח' (2018). מורים היום- מהישרדות לשליחות. בן – שמן, הוצאת מודן. 154-186, 47-16.

עומר, ח' (2008). הסמכות החדשה- בבית, בביה"ס, בקהילה. בן – שמן, הוצאת מודן

קריאת רשות:

און, ל' (2013). "עד הקצה: השפעת הסלמת ההתנהגות של תלמידים מאתגרים על אופני ניהול הקונפליקט של המורה ותרומתה להסלמת הקונפליקט", חיבור לקבלת תואר דוקטור לפילוסופיה, אוניברסיטת תל-אביב. 2-33

שם הקורס: חירום, משבר ואלימות - תיאוריה והתמודדות בחברה הערבית -

בשפה הערבית

המרצה: ד"ר אמג'ד מוסא. מומחה מדריך בפסיכולוגיה חינוכית, מומחה באבחון וטיפול בטרומה ומצבי דחק. בעל ניסיון רב בהתערבויות בחירום הן בארץ והן בחו"ל. חיבר מספר מחקרים שפורסמו בכתבי עת מובילים בעולם.

תיאור הקורס ומטרותיו: בעקבות הניסיון שהצטבר במלחמת לבנון השנייה וההתערבויות בעת חירום בחברה הערבית, הן לטווח המידי והן לטווח הארוך, עולה צורך בהכשרה מותאמת לפסיכולוגים וברענון והקניית ידע וכלים בהיבטים של ניהול חירום מנקודת מבט של שפ"ח. ההכשרה בתחום החירום כוללת התייחסות לתשתית החוסן של המערכת החינוכית, למידה של התערבות מערכתית בזמן חירום ומשבר והכשרה בסיסית בנושא הטיפול בנפגעי טראומה. נוסף לכך, ההכשרה תכלול גם התערבות מניעתית וטיפולית במקרים של אלימות אשר מתרחשים רבות בחברה הערבית וצורכת זמן ניכר מהפסיכולוג בהתערבויות מערכתיות ופרטניות בנושא.

להקנות לפסיכולוגים החינוכיים ידע בסיסי בנושא התפיסה וההשפעות הפסיכולוגיות, הפסיכו-פיזיולוגיות, ההתנהגותיות והחברתיות של אירועי לחץ ומשבר. הקורס יעסוק במצבי לחץ יום יומיים כמו גם במשברים אקוטיים, מצבי אי וודאות בתהליכי עיבוד והתמודדות עם אובדן ואבל. יושם דגש מיוחד על:

- 1) ההשפעות השונות של משברים ומצבי לחץ על הילדים מהגיל הרך ועד תום ההתבגרות, דגש ניכר לייחודיות התרבותית בחברה הערבית.
- 2) ידע באשר לצרכי הילדים והמתבגרים הנתונים במצבי לחץ ומשבר בעקבות מצב חירום.
- 3) גיבוש תכניות התערבות וארגז כלים יצירתיים לסיוע פסיכו-חינוכי באירועי לחץ ומשבר במערכת החינוך, ברמת הפרט, המשפחה, הכיתה והמערכת, אשר מתאמים לבית הספר הערבי עם מאפייניו השונים.
- 4) בנית תוכנית כוללת להתערבות מערכתית באירועי אלימות שונים.

אופן הלמידה: הקורס יועבר בדרך של הרצאות בשפה הערבית, התנסויות בסדנאות, עבודה בקלפים טיפוליים, ניתוחי אירוע, משחקי תפקיד, וסימולציות. ילמדו ויתורגלו כלי התערבות מגוונים (מילוליים ובלתי מילוליים). יעשה שימוש בסרטים וקליפים. תינתן במה לדיון במקרים אקטואליים שהמשתתפים יביאו מן השדה ו/או מן הכרוניקה היום יומית בארץ ובעולם.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים שעדיין לא למדו קורס בסיסי בטיפול במצבי חירום.

דרישות הקורס:

1. נוכחות מלאה
2. השתתפות פעילה
3. כתיבת תרגיל מסכם. (עבודת הסיכום הנדרשת- הצגת התערבות מערכתית בזמן חירום, תוך הסתמכות על המשגות תיאורטיות שנלמדו במהלך הקורס).

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות, 7 מפגשים מרוכזים, ימי שני ורביעי, בין השעות 09:00-

14:30

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מקום ותאריכים: אוניברסיטת חיפה / קמפוס הנמל – בניין דילן.

25.07.22 ,20.07.22 ,18.07.22 ,06.07.22 ,04.07.22 ,29.06.22 ,27.06.22

זרובה : 27.07.22

שכר לימוד: 565 ₪

מבנה הקורס:

מספר יחידות	התוכן	הנושא הנלמד	מס' מפגש
6	הכרות, תאום ציפיות, זהות פסיכולוג וזהות מנחה קבוצות. זיהוי דרך הכאן ועכשיו של שלב טרום ופתיחת קבוצה הבנת מושג הקבוצה כשלם- תוכן ותהליך	פתיחה – מהות קבוצה	1
6	חירום תאוריות, הבנה ויישום. אלימות הסבר תיאורטי הבנת המושג וההסלמה. רציפיות וגם חרום בחברה הערבית, מעגלי פגיעה ומעגלי תמיכה.	מושגי יסוד	2
6	תיאור כללי למחקרים, הבנה ויישום ע"י סימולציות	מחקרים מהחברה הערבית	3
6	בניית תכנית מניעתית ראשית לאלימות הכללית ורק לאחר מכן לאלימות הבית ספרית.	מניעה	4
6	בניית תכנית טיפולית למקרים של אלימות שגורמת לשבר רציפיות בבית הספר. כגון רצח בבית הספר או איום על חיים בבית הספר.	התערבות וטיפול	5
5	זיהוי גורמי סיכון שונים ועבודה על צמצום וגם זיהוי גורמי הגנה ועבודה על הגברתן, כמובן בשתי הרמות האישית והכלל מערכתית.	גורמי סיכון והגנה	6
5	ניתוח מקרים של חירום ואלימות לפי התיאוריה וגם התעבות ויישום לפי ההתאמה התרבותית המתאימה לתרבות הערבית במיוחד	סיכום אינטגרטיבי	7
40			סה"כ שעות אקדמיות

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

נושאים מפורטים יותר:

הנושא הנלמד	התוכן
היכרות	היכרות עם המנחה, היכרות עם הלומדים, חוזה בין המנחה ללומדים, הבהרת ציפיות מיפוי הניסיון הקודם בתחום.
צרכיו של מי שנפגע באירוע התנהגות באסון	עבודה חווייתית על אירועי חיים של הלומדים וזיהוי מוקדי הכוח להתמודדות (גשר מאחד ודומיו)
תגובת הפרט לאסון ASR+ASD מודל החוסן הרב מימדי	סימולציות להבנת משאבי התמודדות הפנימיים והחיצוניים אשר נפוצים בחברה הערבית
תרגול גשר מא"חד	סדנאות הפנמה עם ידיעת המאפיין הדתי הייחודי לחברה הערבית
עקרונות ההתערבות המיידית סטביליזציה + P&L	סימולציות להתמודדות לאחר מקרי אלימות מורכבים בחברה הערבית, גישות להתערבות גם באופן מערכתי וגם באופן פרטני.
כלים להערכת מצב וטיפול באסון בהיבט ארגוני- בית ספר במוקד	סדנאות להתערבות במספר משברים ידועים בחברה הערבית וההתערבות שנעשית בחברה הערבית. (דוגמאות: רצח תלמיד בכותלי בית הספר, פגיעה עצמית והתאבדות- חלק מהמכרים שנדון בהם במהלך הקורס)
סימולציה דו- צדדית של אירוע אסוני	משחקי תפקידים – התנסות חווייתית בתהליך הלמידה.
הרפיה –שלב ב	חוסן נפשי אישי- סדנאות
לקחי מלחמת לבנון השנייה לתפקידיו של הפסיכולוג החינוכי במגזר הערבי: ברמה האישית וברמה המקצועית- עבודה בקבוצות	הרצאה וסדנה בנושא
הצגת תוצרי הקבוצות ודין	סדנה חווייתית שימוש בקלפים
כלים יצירתיים להתמודדות – ספרו תרפיה.	הרצאה וסימולציה מותאמת להתמודדות במקרים של אלימות בחברה הערבית.
שימוש בקלפים טיפוליים בתהליך יעוץ	סדנה
הערכה וסיכום	

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

רשימת קריאה:

מומלצת:

ד. מוסא א., (2021). اضطراب كرب ما بعد الصدمة وعلاقته ببعض المتغيرات الديموغرافية لدى عينة من الفلسطينيين، محاولة تشخيص طرق المواجهة. *المجلة التربوية جامعة بسوهاج*. (91) 5294-5241.

Musa, A., & Koren, D., (2017). The Association between War-Related stress, PTSD symptoms, and Sub-clinical Psychosis: A cross-cultural Population-based study among Palestinian and Israeli young Adults. **Clinical Science**. 30, 23-52.

Mousa A. & Khayat (2021). The Impact of psychological Alienation on Self –efficacy: A Case Study of Palestinian Refugee youth. **International Humanities Studies**. 8(1).

דילון, ע' ושחם, י' (2000) מי יתמוך בתומכים? –Helping the Helpers– הקניית הגישה הסלוטוגנית לפסיכולוגים עמיתים המתמודדים בטרומות של מלחמה. בתוך קלינגמן, א'

רביב, ע' ושטיין, ב' (עורכים) ילדים במצבי חירום ולחץ. ירושלים: משרד החינוך.

חלים סרחאן (2004). ייחוסים של הורים ערבים ויהודים כלפי השימוש לרעה בסמים של בניהם. עבודת גבר לקבלת תואר מוסמך, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה.

להד, מ', שחם, מ', שחם, י' (2010). כיצד הורים יהודים וערבים תפסו את העמידות של ילדיהם במלחמת לבנון השנייה. מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית. 31, 113-87.

מוסא, א' (2008). פחד וחרדה בעת המלחמה. מפגש לעבודה חינוכית. 31, 219-232.

מוסא, א' (2014). הפעלות להתמודד עם מצבי משבר –מותאם לאנשי מקצוע בחברה הערבית. שפ"נט.

נדיר, צ' (2008). חברה ומדינה ב"דיוור מוגן". כיוונים חדשים. 17, 247-236.

ניב, ש' להד, מ', פרחי, מ' (2000). התערבות מניעתית בעקבות אירועי אסון עוקבים בתוך קלינגמן, א' רביב, ע' ושטיין, ב' (עורכים) ילדים במצבי חירום ולחץ. ירושלים: משרד החינוך.

קמחי, ש', יוחנן, א' (2010). חוסן אישי וציבורי והתמודדות עם תוצאות ארוכות טווח של מלחמה. סוגיות חברתיות בישראל: כתב עת לנושא חברה. 9, 52-29.

רובינשטיין, ל', מירסקי, י', שרגה, י' (2010). גורמי סיכון וחוסן בקרב נבדקים עולים ממדינות שהשתייכו לברית המועצות. מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 31, 219-201.

רשימת קריאה (בחירה)

שגיא, ש', בראון, א' (2010). תגובות לחץ ומשאבי התמודדות בקרב נבדקים יהודים ובדוים בעת ירי טילים ובעת רגיעה. מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 31, 200-183.

שטר, ש' (2009). מדוע הם שתקו שוב? על מצבם של ניצולי השואה והתייחסות החברה והמטפלים אליהם. הרפואה, 148, 223-219. (4)

Addington, J., Epstein, I., Reynolds, A., Furimsky, I., Rudy, L., Mancini, B., (2008). Early detection of psychosis: Finding those at clinical high risk. **Early Intervention in Psychiatry**, 2(3), 147-153.

Addington, J., Stowkowy, J., Cadenhead, S., Cornblatt, B., McGlashan, T., Perkins, D., Seidman, T., Elaine, T., Walker, S., Cannon, T., (2013). Early traumatic experiences in those at clinical high risk for psychosis. **Early Intervention in Psychiatry**, 7, 300–305.

Ajdukovic, M. & Ajdukovic, D., (1998). Impact of displacement on the psychological well-being of refugee children. **International Review of Psychiatry**, 10, 186- 195.

Alkrenawi, A., Graham, J., & Moaz, B., (1996). The healing significance of the Negev's Bedion Dervish. *Social science and Medicine*, 43(1), 13-21.

Azaiza, F., Bar-Hamburger, R. and Moran, M. (2008), . Psychoactive Substance Use among Arab Adolescents in Israel. **Journal of Social Work Practice in the Addictions**, 8 (1), 21-43.

Azaiza, F., & Cohen, M. (2008). Colorectal Cancer screening, intentions and predictors in Jewish and Arab Israelis: a population based study. **Health education and behavior**, 35, 478-493.

Arune K., Athula S., Chesmal S., Craig M., Ulrich R., (2016). Exposure to conflict and disaster: A national survey on the prevalence of psychotic experiences in Sri Lanka. **Schizophrenia Research**. Vol 171, 79-85.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

Ben-Ari, A., & Gil, S., (2004). Well-being among minority students: The role of perceived social support. **Journal of social work**, 4, 215- 225.

Ben-Ari, A., & Lavee, Y., (2004). Cultural orientation, ethnic affiliation and negative daily occurrences: A multidimensional cross-cultural analysis. **American journal of orthopsychiatry**, 74(2), 102- 111.

Bosnjak, J., Vukovi-Bobic, M. & Mejaski-Bosnjak, V., (2002). Effect of war on the occurrence of epileptic seizures in children. **Epilepsy and Behavior**, 3(6), 502-509.

Braakman M., Kortmann F., Van Den Brink W., (2009). Validity of 'post-traumatic stress disorder with secondary psychotic features': a review of the evidence. **Acta Psychiatrica Scandinavica**. Volume 119, Pages 15–24.

Brian J., Murray S., Galea S., Daphna C., Stevan E., (2015). Loss of social resources predicts incident posttraumatic stress disorder during ongoing political violence within the Palestinian Authority. **Psychiatry Psychiatr Epidemiol**. Vol. 50. Pp 561-568.

Campbell, M., Morrison, A., (2007). The psychological consequences of combat exposure: the importance of appraisals and post-traumatic stress disorder symptomatology in the occurrence of delusional-like ideas. **Br J Clin Psychol**, 46(Pt 2):187–201.

Cannon, D., (2005). Clinical and genetic high-risk strategies in understanding vulnerability to psychosis. **Schizophrenia research**, 79(1). 35-44.

Chisholm B., Freeman D. and Cooke A., (2006) Identifying potential predictors of traumatic reactions to psychotic episodes. **British Journal of Clinical Psychology** ,45, 545–559.

Clarke, Kerrie, Couchman, Grace (2012). Caregiver causal attributions in youth psychosis. **Early intervention in psychiatry**. Vol 6 (3). 309-316.

Clarke, Mary C., Tanskamen, Antti, Huttunen, Matti O., Clancy, Mourice, cotter, David R., (2012). Evidence for shared susceptibility to epilepsy and

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

psychosis: A population–Based family study. **Biological Psychiatry**. Vol 71(9). 836-839.

Coid JW, Kirkbride JB, Barker D, Cowden F, Stamps R, Yang M, Jones P., (2008) Raised incidence rates of all psychoses among migrant groups: findings from the East London first episode psychosis study. **Arch Gen Psychiatry** 65:1250–1258

Davis A., Lori L., Leon A., Andrew C., Toscano R., Drebing C., Ward L., Charles P., Pamela E., Kashner T., Michael T., Drake R., (2012) Randomized controlled trial of supported **employment** among veterans with **posttraumatic stress disorder**. **Psychiatric Services**, Vol 63(5), pp. 464-470.

Dyregrov, A., Gjestad, R. & Raundalen, M., (2002). Children exposed to warfare: A longitudinal study. **Journal of Traumatic Stress**, 15(1), 59-68.

Eleanor R., Mervis C., Gray W., Johnson D., Braem P., (1976). Basic objects in natural categories. **Cognitive Psychology**. volume 8, Issue 3, 382-439.

Fearon, P., Kirkbird, J., Fung, W., Holloway, J., Mallett, R., Harrison, G., Leff, J., & Jones, P., (2006). Incidence of Schizophrenia and other psychoses in ethnic minority groups: results from MRC AESOP study. **Psychological medicine**, 36, 1541- 1550.

Freeman D, Fowler D., (2009). Routes to psychotic symptoms: trauma, anxiety and psychosis-like experiences. **Psychiatry Res**, 169(2):107–112.
Foa, E. B. & Meadows, E. A. (1997). Psychosocial treatments for posttraumatic stress disorder: A critical review. **Annual review of psychology**. 48, 449-480.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: התערבות במצבי חירום – קורס בסיסי

המרצים: ד"ר שולמית ניב וד"ר יהודה שחם – בעלי מרכז "אנשים", הינם פסיכולוגים, מטפלים משפחתיים ומדריכים מוסמכים בטיפול זוגי ומשפחתי.
תיאור הקורס ומטרותיו: הפסיכולוג החינוכי עסוק בחלק ניכר מזמנו בהתערבויות מערכתיות בזמן משבר. הן יכולות להיות בעקבות משברים נקודתיים, או במצבי חירום ארציים על רקע איומים ביטחוניים.

ההכשרה בתחום כוללת התייחסות לתשתית החוסן של המערכת החינוכית, למידה של התערבות מערכתית בזמן משבר והכשרה בסיסית בנושא הטיפול בנפגעי טראומה.
מטרות: להקנות לפסיכולוגים החינוכיים ידע בסיסי בנושא התפיסה וההשפעות הפסיכולוגיות, הפסיכו-פיזיולוגיות, ההתנהגותיות והחברתיות של אירועי לחץ ומשבר. הקורס יעסוק במצבי לחץ יום יומיים כמו גם במשברים אקוטיים, מצבי אי וודאות, בתהליכי עיבוד והתמודדות עם אובדן ואבל. יושם דגש מיוחד על:

1. ההשפעות השונות של משברים ומצבי לחץ על הילדים מהגיל הרך ועד תום ההתבגרות.
 2. ידע באשר לצרכי הילדים והמתבגרים הנתונים במצבי לחץ ומשבר בעקבות מצב חירום.
 3. גיבוש תכניות התערבות וארגז כלים יצירתיים לסיוע פסיכו-חינוכי באירועי לחץ ומשבר במערכת החינוך, ברמת הפרט, המשפחה, הכיתה והמערכת.
- אופן הלמידה:** הקורס יועבר בדרך של הרצאות, התנסויות בסדנאות, עבודה בקלפים טיפוליים, ניתוחי אירוע, משחקי תפקיד, וסימולציות. ילמדו ויתורגלו כלי התערבות מגוונים. יעשה שימוש בקטעי סרטים וקליפים. תינתן במה לדיון במקרים אקטואליים שהמשתתפים יביאו מן השדה ו/או מן הכרוניקה היום יומית בארץ ובעולם.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים שעוד לא למדו קורס בסיסי בטיפול במצבי חירום.

דרישות הקורס:

נוכחות מלאה.

השתתפות פעילה.

כתיבת תרגיל מסכם. (עבודת הסיכום הנדרשת - הצגת התערבות מערכתית בזמן חירום, תוך הסתמכות על המשגות תיאורטיות שנלמדו במהלך הקורס).

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות, 6 מפגשים מרוכזים, ימי שני ורביעי (למעט חד פעמי ראשון ושלישי), בין השעות: 09:00-15:00

מקום ותאריכים: אוניברסיטת חיפה / קמפוס הנמל – בניין דילן.

20.07.22 , 18.07.22 , 05.07.22 , 03.07.22 , 29.06.22 , 27.06.22

זרבה : 25.07.22

שכר לימוד: 565 ₪

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס:

מספר יחידות	התוכן	הנושא הנלמד	מס' מפגש
1 4	היכרות עם המנחה, היכרות עם הלומדים, חוזה בין המנחה ללומדים. עבודה חווייתית על אירועי חיים של הלומדים וזיהוי מוקדי הכוח להתמודדות (גשר מאחד ודומיו)	הכרות מושגי יסוד	1
3 3	הגדרה של מצבי חירום והבנה של השפעתם על המערכת החינוכית (שבירת רצפים) בניית חוסן אישי	הבחנה בין טראומה וחירום בניית חוסן	2
2 2 2	בניית כתתי ומערכתי התארגנות מוקדמת למצבי חירום במערכת החינוך הצגות מקרה של משתתפי הקורס	בניית חוסן צל"ח ניתוח מקרים	3
2 3	התארגנות מוקדמת למצבי חירום במערכת החינוך (המשך) התארגנות באירועים רחבי היקף, כולל הצורך בניוד עובדים. עבודה בחדרי מצב	צל"ח התארגנות בזמן חרום	4
3 3	עבודה עם חדר מורים, גיבוי למנהל, עבודה בכתות, הודעות להורים ותמיכה לפסיכולוג המתערב חובת הדיווח, סודיות, אישור הורים לטיפול ועוד	תהליכי עבודה מסודרים בטרומה אתיקה בחירום	5
3 1 2	CBT, גישות טיפול גוף-נפש (ביו פיזיק, דמיון מודרך, EMDR ועוד), גישות באמצעות הבעה ויצירה (ביבליותרפיה, אומנות ועוד) חובת הדיווח, סודיות, אישור הורים לטיפול ועוד הצגות מקרה של משתתפי הקורס	טיפול/ התערבות בטרומה בגישות שונות אתיקה בחירום ניתוח מקרים	6
2 2 2	התייחסות בטיפול להורים, משפחה והצוות החינוכי התנסות בהתערבות מערכתית עקב אירוע חרום המשפיע על קהילת בית הספר	החשיבה האקולוגית סימולציה מסכמת סיכום הקורס	
40			סה"כ שעות אקדמיות

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

רשימת קריאה:

קריאת חובה:

1. אילון, ע' ושחם, י' (2000) מי יתמוך בתומכים? – Helping the Helpers – הקניית הגישה הסולטוגנית לפסיכולוגים עמיתים המתמודדים בטראומות של מלחמה. בתוך קלינגמן, א' רביב.
2. הרמן-לואיס, ג' (1994) טראומה והחלמה. תל-אביב: עם עובד.
3. ניב, ש' להד, מ', פרחי, מ' (2000). התערבות מניעתית בעקבות אירועי אסון עוקבים בתוך קלינגמן, א' רביב, ע' ושטיין, ב' (עורכים) ילדים במצבי חירום ולחץ. ירושלים: משרד החינוך.
4. עומר, ח' ואלון, נ' (1994). עקרון הרציפות גישה מורחבת לאסון וטראומה. פסיכולוגיה, (ד) 20-28.
5. שחם, י' להד, מ' סלע, מ' ושחם, מ' (2000) היערכות קהילתית לקראת אירועי חירום מתמשכים ופינוי אוכלוסייה. בתוך קלינגמן, א' רביב, ע' ושטיין, ב' (עורכים), ילדים במצבי חירום ולחץ. ירושלים: משרד החינוך.
6. שפינ"ט. אתר שפינ"ט - <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/shefi>
7. Lahad, M., Shacham, M. & Ayalon, O. (Eds). (2013) *The "BASIC PH" Model of Coping and Resiliency; Theory, Research and Cross-Cultural Application*. London: Jessica Kingsley Publishers
8. Shacham, Y. & Niv, S. (2003). Assisting the school system cope with a terror attack In: Whitla, M. (Eds) *Crisis Management and The School Community*, (pp 109-122) Mellbourne, Victoria: Acer Press.

קריאת רשות:

9. אילון, ע' (1993) המוות בספרות והספרות כתרפיה. בתוך ר' מלקינסון, ש' רובין, וא' ויצטום (עורכים), אובדן ושכול בחברה הישראלית (עמ' 155-175). ירושלים: משרד הבטחון.
10. אילון, ע' ולהד, מ' (1991) חיים על הגבול. חיפה: נרד.
11. ע' ושטיין, ב' (עורכים) ילדים במצבי חירום ולחץ. ירושלים: משרד החינוך.
12. ארהרד, ר' ואל-דור, י' חוסן נפשי י-ם: מש' החינוך, שפ"י.
13. גורדון, ס' (1993) כשהחיים מכאיבים. רמת גן: סירקיס מוציאם לאור.
14. וייט, מ' ואפסון, ד' (1999). אמצעים סיפוריים למטרות טיפוליות. ירושלים: צ'ריקובר.
15. ויסמן, מ' שורצולד, י' (1992). תגובות לחץ נפשי אצל תלמידים בעקבות מלחמת המפרץ. שיחות, כרך ו' (256-263.3).
16. לב-שדה, ד' (2003). חוסן קהילתי- האתגר החברתי בבניית החוסן הלאומי מתוך www.herzeliyaconference.org
17. נוי, ש' (1980) מודלים להבנת התגובה לטראומה כסיוע לגיבוש עקרונות הטיפול בטראומה ובפוסט-טראומה. בתוך רביב, ע' קלינגמן, א' הורביץ, מ' (עורכים). ילדים במצבי לחץ ומשבר. (עמ' 57-142) תל אביב: אוצר המורה.
18. עומר, ח' (1991). פיגועים המוניים: תפקיד צוות החירום. שיחות, (ה) 3, 157-170
19. קלינגמן, א' (1998) מוות ושכול במשפחה. סקירת ספרות מקצועית. ירושלים: מכון הנרייטה סולד.
20. קלינגמן, א' (1990). התערבות פסיכולוגית חינוכית בעת אסון. השירות הפסיכולוגי ייעוצי, משרד החינוך והתרבות.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

21. קלינגמן, א. (2000). התערבות מערכתית מונעת בעת אסון וטראומה. בתוך: א' קלינגמן, ע' רביב וב' שטיין (עורכים), ילדים במצבי חירום ולחץ. (עמודים 143-178). ירושלים: השירות הפסיכולוגי- הייעוצי.
22. רביב, ע' וכנלסון, ר' (2002). מסירת מידע לילדים על אודות מות אדם קרוב. בתוך משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו, מהד' 2 (עמ' 306-308). נתניה: עמיחי.
23. רחמים, ל' (2010). טיפול באבל טראומטי במתבגרים. *שיחות*, כד (3), 256-264.
24. Figley, C.R. (1995). *Compassion Fatigue*. New York, Brunner/Mazel.
25. Shacham, M. Lahad, M. Shacham, Y. (2009) The impact of the 2006 Lebanon War on both Traumatic Experience and Resiliency of Jews and Arabs in North Israel- a longitudinal study, in: Azaiza, F. et al. (Eds) *Welfare, Health and Education Services In Emergency Times*, Pardes Publication (In Hebrew)
26. [National Association of School Psychologists \(NASP\)](https://www.nasponline.org/)
<https://www.nasponline.org/>

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: תסמינים וטיפול בתלמיד האלים – בשפה הערבית

המרצה: ד"ר מחמוד סעיד: פסיכולוג מומחה מדריך בפסיכולוגיה חינוכית, מומחה בפסיכולוגיה קלינית, מטפל ומאמן בטיפול בטרומה בגישת TIR.

תיאור הקורס ומטרותיו:

בשנים האחרונות אנו עדים להתרחשויות מגוון רחב של אלימות בקרב בני נוער, האלימות מופיעה בסוגים שונים וחדשים, וגם בדרגות חומרה שונות, (אלימות בבית ובמשפחה, אלימות בבית ספר, אלימות במוסדות, אלימות בסביבה, אלימות נגד עוברי אורח, אלימות נפשית, כלכלית, פיזית, אלימות באתרי תקשורת...). הדבר אינו ייחודי לארץ, אלא שהתופעה הולכת ומתרחבת גם בעולם.

מטרות: הבנתה של ההתנהגות האלימה הינה בעלת חשיבות רבה בטיפול באדם המשתמש באלימות-התוקף. רוב התיאוריות בפסיכולוגיה התפתחותית והאישיותית מתמקדות בלהסביר את מקור ההתנהגות האלימה, כך נותנת להבין את הפסיכולוגיה של התוקף, דבר הנותן ראייה רחבה לפסיכולוג המטפל בעולמו הנפשי של האלים ובדרכי טיפולו. במקביל תיאוריות אחרות עסקו בהשלכות האלימות או חוויית אירועים קשים על נפש הנתקף או החווה אירועים קשים, כמו תיאוריות בפסיכותרומה. חלק ניכר מנפגעי אלימות יפתחו הפרעה פוסט טראומטית, חלקם יפתחו סימפטומים פוסט טראומטיים חלקיים ואחרים לא יסבלו כלל מסימפטומים פוסט טראומטיים. עם זאת, מרבית נפגעי האלימות יסבלו מסימפטומים אחרים שביניהם: חרדה, דיכאון, דימוי עצמי נמוך, חוסר ביטחון, שנאה עצמית, התפרצויות זעם, קשיים בין אישיים, פסימיות ועוד. אנחנו נעסוק בקורס זה בשני צדדים אלו, על מנת לרכוש כלים חינוכיים לטיפול בתלמיד האלים ובתלמיד הנתקף.

(1) ידע כללי ואינפורמציה מן הספרות.

(2) מתן כלים להתערבות פסיכולוגית.

(3) מתן כלים מניעתיים.

(4) דרכי התמודדות.

(5) הגברת חוסן נפשי.

אופן הלמידה: הקורס יועבר בדרך של הרצאות בשפה הערבית ועבודה סדנאית על מקרים מהשטח.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים ומומחים.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה והשתתפות פעילה.

כתיבת מקרה מהשטח בהתבסס על הכלים שנלמדו מהקורס.

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות, 6 מפגשים, ימי חמישי, בין השעות: 09:00-15:00

מקום ותאריכים: אוניברסיטת חיפה / קמפוס הנמל – בניין דילן.

04.08.22 , 28.07.22 , 21.07.22 , 07.07.22 , 30.06.22 , 23.06.22

רזרבה : 11.08.22

שכר לימוד: 765 ₪

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס:

מספר יחידות	התוכן	הנושא הנלמד	מס' מפגש
6	<p>היכרות ותיאום ציפיות. מבוא כללי ורציונל. "מקורו של הילד הרע!?" (אדלר). דינאמיקה משפחתית, (מנושן, אנדולפי) מה הן ההשלכות על נפש האדם ועל הסובבים אותו? חוויה פנומנולוגית. (רוג'רס). תסמינים של התלמיד האלים (העברייני!). תסכול ומנגנוני הגנה. איך מתבטא התנהגותית? (אדלר). סימפטומים אצל מבוגרים וילדים וגורמי סיכון? האם כל מי שמעורב בסיטואציה של אלימות הינו אלים? יכולת רגשית-אינטליגנציה רגשית, יכולת חברתית-אינטליגנציה חברתית.(גולמן). המכניזם הנפשי בשעת סיטואציה של אלימות ואחריה. קוגניציה שלילית וחיובית. (אליס). הפעלה בקבוצות. סיכום.</p>	<p>הפסיכולוגיה של הילד האלים אדלר</p>	1
8	<p>תגובות פסיכו-פיזיולוגיות אחרי מקרה אלימות. הלא מווסת, חוויה טראומטית, טראומה, הפרעת דחק. (לדוכס, DSM). מה נורמאלי? מה לא נורמאלי? מי צריך טיפול אינדיבידואלי? (DSM). הפעלה בקבוצות. מעגלי פגיעות ומעגלי תמיכה. הניטווארק הקבוצתי והחברתי. (להד). התערבות פסיכולוגית במצבי לחץ ומשבר: Defusing, Debriefing (מיטשל). השפעת התרבות בהתערבות במקרי אלימות. מה שונה בתרבויות הספציפית? חשיבות ה"קונטקסט". (ברונפרברנר). דוגמאות וניתוח. סיכום.</p>	<p>תגובות פסיכופיזיולוגיות לאחר חווית אלימות</p>	2

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

6	<p>חווייה פנומנולוגית של המשתתף במקרה אלימות. איך חוויתי את? איך הרגשתי? מה חשבת? מה עשיתי? איך התמודדתי? מה עזר ומה עוזר לי להתמודד בעתיד? (להד).</p> <p>השפעות החוויה האישית על המשפחה ולהפך? (אנדולפי).</p> <p>הפעלה בקבוצות. סיכום.</p> <p>דרכי ההתמודדות השונים לבני אדם. Basic-Ph., Basic-Id, (לזרוס, להד). קמ"צ (סלמון), גשר מאחד (להד). האם זה כלל לכלל בן אדם? סיכום.</p>	<p>דרכי התמודדות עם אלימות</p>	3
7	<p>למידה קולקטיבית מעדויות נפגעים (בהסכמה מראש), מפגש מוחשי לתיאוריות שמועברות בקורס. העלאת מודעות ולמידת לקחים מהשדה. אסיר הלא מודע. הקשר של אלימות עם הפרעות ומחלות נפשיות שונות, הגדרות והבנות. (DSM) הפעלה בקבוצות. סיכום.</p>	<p>המטפל אסיר הלא מודע</p>	4
7	<p>מה עוזר למתערבים, השפעת המקרה על המתערב, איך להתמודד?! סיפורים וחוויות? "Repetition compulsion" (פרויד). אנשי טיפול מטופלים. הפעלה בקבוצה. כלים לאיתור תלמידים הזקוקים להתערבות טיפולית פרטנית, מטעם הצוות החינוכי. השלכות האלימות, והשפעתה על התנהגות תלמידים. מעגל סגור. (יריב). איך אני מתמודד עם תלמיד אלים? המפגש בין המתערב והמטופל. מיכל הרגשות. הפעלה בקבוצות. סיכום.</p>	<p>איתור מי צריך טיפול נפשי? האם זה תגובתי או אישיותי?</p>	5
6	<p>גישות טיפול בתלמידים אלימים ובנפגעים, עקרונות הטיפול בטראומה. EMDR.TIR.PE.SE.NET. (שפירו, ג'ירבוד, פואה, לוי, ניונר). ניתוח מקרים בקבוצה. דילמות והצעות המשתלמים. משוב, דילמות והמלצות.</p>	<p>טיפול נפשי והתערבות טיפולית בטראומה</p>	6

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

40			סה"כ שעות אקדמיות
----	--	--	-------------------------

רשימת קריאה:

קריאת חובה:

الرفاعي, ن. (1987) الصحة النفسية. دراسة في سيكولوجية التكيف. مطبوعات جامعة دمشق.

الشقيرات، ع. م. (2005) مقدمة في علم النفس العصبي. دار الشروق للنشر والتوزيع. الطبعة العربية الاولى.

יריב אליעזר. שיחת משמעת. מודל לדו-שיח אפקטיבי במצבי קונפליקט בכיתה. רכס הוצאה לאור. 1996.

מור, פ. (2010). לראות את הילדים, מדריך ליצירת סביבה חינוכית מגדלת לתלמידים בסיכון. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

סעיד, מ., דקדוקי, ג'. (2013). טראומה נפשית. בית דפוס "אל-ארד אל-מובארקה".

Bronfenbrenner, U.(1994). Ecological models of human development. In International Encyclopedia of Education, Vol. 3, 2nd. Ed. Oxford: Elsevier.
Reprinted in: Guavain, M. & Cole, M. (Eds.), Readings on the development of children, 2nd Ed. (1993, pp. 37-43). NY: Freeman.

DSM - 5.(2013) Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders .
American Psychiatric Association.

קריאת רשות:

מקורות בשפה עברית:

אורה גולדהירש, עדנה דשבסקי, שלומית עזריה. התמודדות עם מצבי לחץ בעתות חירום בגן הילדים ערכה לגננת ולצוות הגן. אגף לחינוך קדם יסודי, אגף שפ"י. 2002.

אלברשטין. מ., דוידוביץ'. נ., זלשיק. ר.בסימן טראומה. אוניברסיטת בר-אילון. 2016.
ביטחון פנים. כתב עת המשרד לביטחון הפנים גיליון מס' 6, מאי 2014.

בר-יעקב, מ., כהן, א. (2014). פעולות ופרסומים סטטיסטיים חדשים בישראל. חוברת מס' 159.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

גולדשטיין, ש. (2005). לדבר את השתיקה, איתור ילדים ובני נוער נפגעי התעללות והזנחה בשירותי הבריאות בקהילה, ירושלים, אשלים - העמותה לתכנון ולפיתוח שירותים לילדים ובני נוער בסיכון ומשפחותיהם

גרנות, ת. (1994). *אבדן השפעותיו וההתמודדות עמו*. ת"א: הוצאת משרד הביטחון, אגף השיקום.

ויצטום, א. (2004). *נפש, אבל ושכול*. ההוצאה לאור משרד הביטחון.

וקוזה, ג. (2013). הידע הקיים על תכניות מניעה וטיפול יעילות ומועילות בבעיות של התנהגות מפריעה אצל תלמידים במערכת החינוך, סקירה מוזמנת כחומר רקע לעבודת צוות המומחים לנושא התערבויות טיפוליות בילדים בעלי בעיות או הפרעות התנהגות, היזמה למחקר יישומי בחינוך.

טמיר, ג. (1993). *הסתגלות לאורך זמן של הורים שכול מלחמה בישראל*. ירושלים: משרד הביטחון.

ישראל, א. שווילי, מ. (1997). מניעה, חוסן והתפתחות - כישורי חיים למורים בכיתות ג-ד בבית-הספר היסודי ממלכת. ע' 44-40.

להב, ח. (2000). "נוער בסיכון – התופעה בפרספקטיבה". מניתוק לשילוב, 10, עמ' 8-16.

להד. מ., דורון. מ. "CBT FAR SEE", מעבר לטיפול קוגניטיבי התנהגותי". (2009).

לביא-קוצ'יק, נ. (2000). איתור ילדים בסיכון, אשלים, משרד החינוך ומשרד העבודה והרווחה

מור, פ. & לוריא, א. (2010). כוחו של היועץ החינוכי- בית ספר כסביבה חינוכית מגדלת. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

מור, פ. מנדלסון, י. (2006). לדבר עם מתבגרים: התפיסה החינוכית הפסיכו-חברתית. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

מור פ., לוריא, א., חן-גל, ש., סימן-טוב, י. (2008). משא הטרואמה: התמודדות מתמשכת עם נפגעי לחץ וטרואמה בין כותלי בית הספר. ירושלים: השירות הפסיכולוגי ייעוצי, משרד החינוך, התרבות והספורט

מור פ. & לוריא, א. (2012). חינוך פסיכודינמי: מורים בברית המגדלת תלמידים פגיעים לסיכון. ספר א'. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מור פ. & לוריא, א. (2013). חינוך פסיכודינמי: מדריכים, מורים והורים בברית המגדלת תלמידים פגיעים לסיכון. ספר ב'. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

מרסיאנו-לוי. מ., איילת ברק-מדינה. אוגדן התמודדות במצבי חירום, בתוכנית 'פותחים עתיד', פברואר 2009.

עלי נוהאד, אלימות ופשיעה בחברה הערבית בישראל: "קונספירציה ממסדית" או "פשיעה תרבותית"? אוניברסיטת חיפה, 2014.

פואה, ע. ידין, א. ודורון, מ. (2003). חשיפה ממושכת, המדריך לטיפול בהפרעת דחק פוסט טראומטית. ישראל: המרכז לפיתוח משאבי התמודדות.

פורטר. ב., מדירוס. ד., וואלך. י., ילדים במצבי מתח. 1985

צ'ארלס. א. שפר., האוארד. ל. מילמן. איך לעזור לילדך בבעיות יום-יום. הוצאת ספרים "לדורי" תל-אביב.

צבי גיל, (מ.א.), "טיפול דרך הטלפון לפי המודל של ער"ן: השימוש באמפתיה ובהעברה נגדית", "שיחות", כרך י"ז, חוב' 1). מורחבת), נוב' 2002, עמ' 47-56.

קדמן, י. (2002). זכויות הילד בישראל: הלכה ומעשה, ביטחון סוציאלי. ילדים, ילדות וזכויות הילד, 63.

קלינגמן, א. (התשנ"א). התערבות פסיכולוגית חינוכית בעת אסון. ירושלים: משרד החינוך והתרבות.

ראזר, מ., ורשיבסקי, ב., בר-שדה, א. (2011). קשר אחר-בבית ספר, עיצוב תרבות בית ספרית שונה בעבודה עם תלמידים בסיכון ובהדרה. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של ג'וינט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

רביב, ע. וכצנלסון, ע. (2003). משבר ושינוי בחיי הילד ומשפחתו. נתניה.

רוזמן, מ., ויסמן, צ. (2005) סיכוי גבוה: תוכנית למניעת השימוש לרעה בסמים בקרב בני נוער בסיכון גבוה. עיריית תל אביב המחלקה לקידום נוער והרשות הלאומית למלחמה בסמים. עמ' 15.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

שבתאי. נ. מצבי לחץ טראומטיים. הוצאת שוקן, ירושלים ותל-אביב.
2000

שמש, א. שמש, ר. (2010). "קידום החוסן הנפשי בעבודה חינוכית-טיפולית עם נוער בסיכון"
מניתוק לשילוב, 16, עמ' 128-143

תמר לביא, ג'ודי גלבר, אירית ברמן, יעל וינשטיין, שרה כרמי, אמג'ד מוסא, דר' מזל מנחם,
שלומית רייקין, יעל שחר, בועז שטרן, מירתה שניר, גל תמים. הצעה להתערבות ממוקדת,
קצרת מועד, במצבי חירום - כתיבה ועריכה - צוות היגוי: מטראומה לחוסן, שפ"י, משרד
החינוך. אב - תשס"ו, אוגוסט - 2006.

מקורות בשפה הערבית:

أحمد عبد الخالق (1998) - الصدمة النفسية- مع إشارة خاصة إلى العدوان العراقي على الكويت- الكويت -
مطبوعات جامعة الكويت.

الرفاعي، ن. (1982) العيادة النفسية والعلاج النفسي. مطبوعات جامعة دمشق.

القريطي، ع.أ. (1995) مدخل إلى سيكولوجية رسوم الأطفال. دار المعارف بمصر.

داليا عزت مؤمن - (2005) - الصحة النفسية في مواجهة الكوارث

ملیكة، ل. (1986) دراسة الشخصية عن طريق الرسم. ط 5. القاهرة: مكتبة النهضة المصرية.

عاطف رضوان وآخرون (2005) - الإسعافات الأولية ومجابهة الأزمات - ط2، الزقازيق - مركز التدريب
على طب الأزمات.

عبد الله، م.ق. (2001) مدخل إلى الصحة النفسية. دار الفكر للطباعة والنشر والتوزيع. عمان.

عبد الخالق، أ. (1993) أصول الصحة النفسية. دار المعرفة الجامعية - مصر.

מקורות בשפה האנגלית:

Albee George W. ,Gullotta, Thomas P. (1997) Primary Prevention Works,
SAGE.

Adler A., La psicologia individuale, Newton Compton, Roma, 1992, pag. 101.

Adler A., La pulsione aggressiva nella vita e nella nevrosi, Riv. Psic. Ind., N.°
46: 5-14 (1999).

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

Andolfi. M., (1979), Family Therapy, An Interactional Approach.

Ascione, F.R., M.E. Kaufman and S.M. Brooks. (2000). Animal abuse and developmental psychopathology: Recent research, programmatic, and there apeutic issues and challenges for the future. In *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. Fine, A. (ed.) San Diego, CA: Academic Press.

Dollard, J., Miller, N.E., Doob, L.W., Mowrer, L.H., Sears, R.R. (1967), *Frustrazione e aggressività*, Firenze: Editrice Universitaria.

Dyregrov, A. (1989a) Caring for helpers in disaster situations: Psychological Debriefing. *Disaster Management* , 2, 25-30. Dyregrov, A. (1989b).

Ellis, A.(1983). Rational-emotive approaches to the problems of childhood. New York: Plenum Press.

Foa, E. B. & Rothbaum, B. O. (1998) *Treating the trauma of rape: Cognitive-behavioral therapy for PTSD*. New York: Guilford Press.

Gerbode F., Durkin. J. , *Beyond psychology: An Introduction to Metapsychology*, Mar 1, 2013.

Goleman, D. (1995). Emotional intelligence. New York: Bantam Books.

LeDoux, J.E. (1992) "Emotion and Amygdala". In J. A. Aggelton (Ed.) *The Amygdala: Neurobiological Aspects of Emotion, Memory, and Mental Dysfunction*. New York: Wiley-Liss.

Levine, P. (1997) *Waking the Tiger: Healing Trauma : the Innate Capacity to Transform Overwhelming Experiences*. Berkeley , CA : North Atlantic , Rogers.

Lewis, M., Hitchcock, D. A., & Sullivan, M., Physiological and emotional reactivity to learning .and frustration, Lewis, M., Hitchcock, D. A., & Sullivan, M. (2004).

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

Miller H.D, Doob E.N., Dollarel W.I.J, Aggression and Frustration, 1939 (S Yale: Cn).

Rogers, C. (1951). *Client-centered therapy: Its current practice, implications and theory*. London: Constable.

Rogers, C. (1959). A theory of therapy, personality and interpersonal relationships as developed in the client-centered framework. In (ed.) S. Koch, *Psychology: A study of a science. Vol. 3: Formulations of the person and the social context*. New York: McGraw Hill.

Rothbaum. B. O., Foa, E. B., Riggs, D. S., Murdock, T. & Walsh, W. (1992). A Prospective examination of Post- Traumatic Stress Disorder in Rape Victims. *Journal of Traumatic Stress*, Volume 5, Issue 3, pages 455–475.

Soriano FI., Rivera, LM., Williams, DJ., Daley SP., Reznik VM. (2004). "Navigating between cultures: The role of culture in youth violence ". *Journal of Adolescent Health*, 34(3), 169-176.

Schauer, M., Neuner, F., & Elbert, T. (2011). *Narrative exposure therapy: A short-term treatment for traumatic stress disorders*(2nd ed.). Cambridge, MA: Hogrefe.

Shapiro, Francine (1997) *EMDR: The Breakthrough Therapy for Overcoming Anxiety, Stress, and Trauma* .

Van der Kolk, B. A. (1994) The body keeps the score: memory and the evolving psychobiology of posttraumatic stress. Harvard Review of Psychiatry, 1, 253.

Volkman. V.R. (2005) *Beyond Trauma: Conversations on Traumatic Incident Reduction*, Second Edition.

Veronese. G. & Said. M. (2009) intervento terapeutico sulla crisi in contesti di Guerra: uno studio sul caso di una famiglia palestinese traumatizzata. *Rivista di terapia familiare*. N. 90-Luglio 2009- A.P.F.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

Yule. W., (1999) "Post-traumatic stress disorder. Concepts and Therapy".
England, Wiley & Sons Ltd.

Walsh M., Brebeck M. and Howard K. (1999). "Interprofessional Collaboration
in Children's Services: Towards a Theoretical framework". Social Policy,
Research and Practice, 2(4): 183-208.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: סוגיות בטיפול בקהילה הגאה בשדה הפסיכולוגיה החינוכית

רכזת הקורס: רוני גורסקי, פסיכולוגית חינוכית מומחית. מטפלת מינית בהתמחות במרכז הרפואי "שיבא" בתל השומר. מייסדת, ולשעבר חברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעלת קליניקה פרטית. בעבר, מקימה ורכזת יחידת להט"ב ומגדר בשפ"ח רמת גן, מנחת קבוצות לנוער ומבוגרים, פעילה בוועד המתמחים בפסיכולוגיה חינוכית, ועד המתמחים המשותף בפסיכולוגיה, וממייסדות התנועה למען הפסיכולוגיה הציבורית.

תיאור הקורס ומטרותיו: הירידה ההדרגתית בגיל התחלת גיבוש הנטייה המינית ובגיל היציאה מהארון, ובמקביל ריבוי תופעות להט"ב בפוביות במסגרות החינוכיות מגבירים את הצורך להתייחס לנוער הגאה בתחום תפקידנו כפסיכולוגיות ופסיכולוגים חינוכיים, הן ברמת האיתור והטיפול הפרטני הן ברמה המערכתית עם הצוותים החינוכיים. כמו כן, בשנים האחרונות עם התרחבות מגוון משפחות הקשת, כפסיכולוגיות ופסיכולוגים חינוכיים עלינו לתת מענה מתאים מתוך הכרות עם הסוגיות הייחודיות האופייניות למגוון המשפחות. בני ובנות נוער ובוגרים ובוגרות להט"ב נתונים בסיכון גבוה יותר להתפתחות פסיכופתולוגיות (חרדות, דיכאון, אובדנות ועוד). מחקרים עדכניים מראים כי שיעור המצוקה הגבוה נעוץ באי הקבלה של הסביבה. לפסיכולוגים ולפסיכולוגיות החינוכיות תפקיד משמעותי בעבודה במסגרות החינוך עם הצוותים החינוכיים ובחדר הטיפולים עם המשפחות, הילדים והילדות. ביכולתנו לאתר, למנוע, לטפל ולהפחית מצוקה סביב סוגיות הקשורות בזרות מגדרית ונטייה מינית. הקורס מקנה בסיס ידע מקצועי בנושאי זהות מגדרית ונטייה מינית, סוגיות בעבודה טיפולית עם הקהילה הגאה ודגש על העבודה שלנו כפסיכולוגיות ופסיכולוגים חינוכיים במסגרות החינוך סביב נושאי להט"ב ומגדר.

אופן הלמידה: הקורס יועבר בדרך של הרצאות אורח של מספר מרצות ומרצים. זהו קורס היברידי: חלק מהמפגשים יהיו פרונטליים וחלקם בזום.

הקורס מיועד: מתמחות ומתמחים בעלי שנתיים ניסיון ומעלה, מומחיות ומומחים, מדריכות ומדריכים.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה ופעילה.

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות, 7 מפגשים מרוכזים, ימי שני, שלישי וחמישי לסירוגין. 4 מפגשים באופן פרונטאלי בין השעות: 09:45-15:15, 3 מפגשים באופן מקוון בזום בין השעות: 09:45-14:45 (המפגשים לא יוקלטו).

מקום ותאריכים: היברידי – מקוון בזום + באוניברסיטת חיפה / קמפוס הנמל – בניין דילן.

פרונטאלי - 26.07.22, 05.07.22, 30.06.22, 28.06.22

מקוון בזום - 25.07.22, 19.07.22, 04.07.22

זרבה: 27.07.22 (יום רביעי, פרונטאלי).

שכר לימוד: 765 ₪

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס:

מספר יחידות	הנושא הנלמד והתוכן	מס' מפגש
6	היכרות; מושגים בסיסיים; גורמי סיכון וחוסן	1 פרונטאלי
6	גיוון מגדרי אצל ילדים. ות-מתבגרים. ות- איתור, אבחון, טיפול; היסטוריה של המאבק הגאה	2 פרונטאלי
5.333	להט"ב בראיה פסיכואנליטית; מיניות נשים וביסקסואליות; גיבוש זהות להט"ב	3 מקוון בזום
6	סוגיות טיפוליות במשפחות להט"ב; אקלים חינוכי- גנים, יסודי, חטיבות ביניים ותיכונים	4 פרונטאלי
5.333	סוגיות טיפוליות עם הורים ללהט"ב; סוגיות טיפוליות עם מתבגרות. ים; להט"ב וצרכים מיוחדים	5 מקוון בזום
5.333	תהליכי סוציאליזציה ותרבות הקהילה והיכרות עם ארגוני הקהילה; דת ולהט"ב	6 מקוון בזום
6	סוגיות אתיות בטיפול בקהילה הגאה; להט"ב בשפ"ח ויצירת מרחב בטוח קהילתי יישובי; סיכום הקורס	7 פרונטאלי
40		סה"כ שעות אקדמיות

רשימת קריאה (רשות):

אבישר, נ. (2011). התפתחות הנרטיב הפוליטי בפסיכותרפיה משנות השמונים המאוחרות ועד ימינו. שיחות, כרך כ"ה, חוברת מס' 2, 118-127.

במברג, א. ותשבי, א. (2017), "דברים שרואים משם לא רואים מכאן" - טיפול בהורים למתבגרים בראייה התייחסותית. בתוך: כהן, א. טיפול בהורות, הוצאת אח, 223-272.

ליס, ר. (2015). ממודל האבל למודל רמות מודעות הורית- סיוע להורים בתהליך התמודדותם עם נטייתם המינית הגאה של ילדיהם. בתוך: פסיכואקטואליה, גיליון אפריל, 39-46.

מירום, ר. (2015). מיניות, זוגיות ונכות פיזית: מבט הוליסטי. בתוך: חובב, מ., דבדבני, א.,

פלדמן ק. מהדרה להכלה: החיים בקהילה של אנשים עם מוגבלויות בישראל. הוצאת כרמל. 266-281.

פזמוני לוי, א., שילה, ג. ורוגל א. (2016). מחקר אקלים בתי ספר. איגי- ארגון נוער גאה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

פרויד, ז. (1920). על הפסיכוגנזה של מקרה הומוסקסואליות נשית. בתוך: מיניות ואהבה, עורך ראשי: ברמן, ע. הוצאת עם עובד, 2002, 164-182.

שילה ג., עייק א., סלייטר א., הרץ ש. וקצף ע. (2011). אבני דרך בהתפתחות זהות של לסביות, הומואים ובי-סקסואלים בישראל. דו"ח מחקר, ארגון חוש"ן.

Messler Davies, J. (2015). From Oedipus Complex to Oedipal Complexity: Reconfiguring (Pardon the Expression) the Negative Oedipus Complex and the Disowned Erotics of Disowned Sexualities. *Psychoanalytic Dialogues*, 25(3), 265-283.

המרצות והמרצים (לפי סדר א-ב):

גלית אגם - פסיכולוגית חינוכית מומחית, מדריכה. רכזת הדרכה וראש צוות בשפ"ח חיפה, מייסדת וחברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעבר, מרצה ומנחת סדנאות באוניברסיטת חיפה למורים על ההיבטים הפסיכולוגיים של עבודת ההוראה ע"פ פסיכולוגיית העצמי. אבחון וטיפול בלקויות למידה והדרכה לצוות ולתלמידים במרכז לקידום הלמידה. **ורד אמיתי שלח** - פסיכולוגית חינוכית מומחית בשפ"ח ראשון לציון. מרכזת תחום להט"ב בשפ"ח, חברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. מטפלת גם בשירות הפסיכולוגי המשלים (שפ"מ).

דנה בכר - פסיכולוגית קלינית מומחית. חברת הצוות הטיפולי בבית הפתוח לגאווה וסובלנות בירושלים, ממקימות המערך הטיפולי ולשעבר הפסיכולוגית הראשית של הצוות. חברה בצוות המטפלים הזוגיים מטעם המכון של זאב ברגמן לשעבר. בעלת קליניקה פרטית. בעבר טיפלה ביחידת המבוגרים במכון סאמיט, בתחנת ברה"נ בקרית יובל בירושלים, בשירותי הייעוץ בטכניון, בתחנת אחד העם לטיפול במשפחות, ילדים ונוער ובמרכז מפנה לטיפול משפחתי זוגי.

רוני גורסקי - פסיכולוגית חינוכית מומחית. מטפלת מינית בהתמחות במרכז הרפואי "שיבא" בתל השומר. מייסדת ולשעבר חברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעלת קליניקה פרטית. בעבר, מקימה ורכזת יחידת להט"ב ומגדר בשפ"ח רמת גן, מנחת קבוצות לנוער ומבוגרים, פעילה בוועד המתמחים בפסיכולוגיה חינוכית, ועד המתמחים המשותף בפסיכולוגיה, וממייסדות התנועה למען הפסיכולוגיה הציבורית.

רפאל דן - פסיכולוג חינוכי מומחה בשפ"ח בת-ים. מרכז את תחום הלהט"ב בשפ"ח, מייסד וחבר פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעל קליניקה פרטית, מנהל ארצי של הקליניקות לייעוץ וטיפול של אגודת הלהט"ב. בעבר שילב עבודת פסיכולוגיה עם חקר המוח במרכז הרפואי רבין, בית חולים בלינסון ועבד בבית דרור (בית זמני לנוער הומוסבטי טרנסג'נדר ביסקסואל) עם נוער להט"ב.

ד"ר לירן זליגמן - פסיכולוג חינוכי מומחה. מנהל שפ"ח כפר שמריהו. מייסד וחבר פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. מרצה בבית הספר ללימודי ההתנהגות המרכז האקדמי פרס, בעל קליניקה פרטית.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

רועי טל - פסיכולוג בהתמחות חינוכית בשפ"ח חולון. רכז תחום הלהט"ב בשפ"ח, מייסד וחבר פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעבר, מנחה קורסים אקדמיים בפסיכולוגיה קוגניטיבית בקורס "אשנב לאקדמיה" מטעם האוניברסיטה הפתוחה, מנחה קבוצות בתחום תאטרון קהילתי וחברתי מטעם עיריית ראשל"צ וניצן תל אביב, פסיכולוג תעסוקתי, אמון על העברת ימי הערכה לסוהרים בשירות בתי הסוהר.

גיא יקר - פסיכולוג חינוכי ושיקומי מומחה, בהסמכה להדרכה. רכז מרכז הלהט"ב בשפ"ח תל אביב יפו, מייסד וחבר פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. מתנדב באיגי (ארגון נוער גאה), פעיל בחטיבה החינוכית בהפ"י, חבר בצוות המארגן של כנס הפסיכולוגיה החינוכית השנתי. בעל קליניקה פרטית. בעבר פעיל בוועד המתמחים בפסיכולוגיה חינוכית.

שלי נתן - עובדת סוציאלית קלינית M.S.W., פסיכותרפיסטית, מדריכה. לשעבר מנהלת מערך הטיפול והייעוץ הפסיכו-סוציאלי באגודה למען הלהט"ב. בעלת קליניקה פרטית. עוסקת בנוסף לטיפול ישיר גם בהדרכה ופיתוח שרותים טיפוליים ללהט"ב, הדרכה ופיתוח מקצועי של צוותים ומנהלים במסגרות חינוכיות/טיפוליות לילדים, נוער וצעירים במצבי סיכון.

חמוטל רבר - פסיכולוגית שיקומית מומחית במדור לחינוך מיוחד בשפ"ח תל אביב יפו. רכזת מרכז הלהט"ב בשפ"ח תל אביב יפו, מייסדת וחברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעלת ניסיון והיכרות עם נוער להט"ב מתוך התנדבות בארגוני הקהילה הגאה (איגי, הבית הפתוח). מטפלת בילדים ונוער עם צרכים מיוחדים ובהוריהם בשפ"ח ובעלת קליניקה פרטית. בעבר פסיכולוגית במחלקת שיקום ילדים, בית החולים אדמונד ולילי ספרא לילדים, תל השומר.

יעל שנקר - פסיכולוגית קלינית מומחית. מתמחה בטיפול מיני. בוגרת הכשרה בטיפול ACT. בעלת קליניקה פרטית. בעבר עבדה בגני תקשורת של העמותה לילדים בסיכון, במרכזת לבריאות הנפש אברבנאל ובשפ"ח רמת גן.

שקמה שחק - פסיכולוגית חינוכית מומחית בשפ"ח פרדס חנה. מרכזת את תחום הלהט"ב בשפ"ח, מייסדת וחברת פורום פסיכולוגיה חינוכית לתחום להט"ב. בעלת קליניקה פרטית, בוגרת תוכנית תלת שנתית לטיפול קוגניטיבי התנהגותי בתל השומר ומתרגלת בתוכנית. חברה במכון "שיטות".

להרשמה לקורסים באוניברסיטת חיפה, לחץ כאן

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

קורסים במכללת לוינסקי:

שם הקורס: תכנית התקשרו"ת (הורות תומכת קשר ותקווה)

הכשרה תיאורטית לתוכנית המלאה המיועדת לעבודה עם הורים וגננות

המרצה: יהודית דריימן, פסיכולוגית חינוכית מומחית ומדריכה, רכזת גנ"י שפ"ח מודיעין, רכזת גיל רך מחוז י-ם, צוות פיתוח תוכנית התקשרו"ת, קליניקה פרטית.

תיאור הקורס ומטרותיו: התקשרו"ת הינה כיום תוכנית הדגל של אגף פסיכולוגיה בשפ"י בתחום המניעה לילדים בגיל הגן ועד הכיתות הצעירות בבתי הספר (מגיל 3 ועד כיתות ג'). התוכנית נבנתה על-ידי פרופ' יואל אליצור בשיתוף עם פסיכולוגים חינוכיים בכירים בשירות הפסיכולוגי החינוכי, בתמיכת שפ"י והאגף הקדם יסודי במשרד החינוך.

תוכנית התקשרו"ת הינה תוכנית לטיפול ומניעה בבעיות התנהגות בגיל הצעיר, שבבסיסה עבודה עם צוותי חינוך והורים לילדים עם קשיים בוויסות העצמי (התנהגותי ורגשי). ייחודה של התוכנית הוא בהיותה מבוססת ראיות ומחקר שנעשו בארץ, תכני התוכנית הותאמו חברתית לקבוצות שונות (משפחות יחידניות, חברה חרדית, חברה ערבית). התוכנית והמחקר זכו לפרסום והערכה נרחבים בארץ ובחו"ל.

הקורס התקשרו"ת הורים מועבר במסגרת המדרשה מספר שנים. **הקורס הנוכחי** מציע תוכנית מלאה: עבודה עם הורים (התקשרו"ת הורים), ועבודה עם צוותי חינוך: גננות, מורות, סייעות, מדריכות (התקשרו"ת גן), באופן קבוצתי ו/או פרטני, מאפשרת מתן מעטפת מלאה לטיפול בקשיי של הילד המגלה קשיי ויסות והתנהגות. ההשתלמות מעניקה לפסיכולוגים ידע בהנחיית קבוצות של הורים וגננות וכן בעבודה פרטנית בכדי להעניק למחנכים (הורים, צוותים) ידע וכלים תיאורטיים ומעשיים לטיפול התנהגותי-רגשי-חברתי של ילדים המגלים קשיי ויסות והתנהגות בגן ובבית. במהלך הקורס המשתתפים ילמדו מושגים ושיטות להערכה ואיתור, לבניית בסיס של קשר בטוח עם הילדים, לחיזוק יכולות של ויסות עצמי, הפחתת התנהגויות שליליות וחיזוק התנהגויות חיוביות, פרו-חברתית תוך הגברת תחושות של ערך ומסוגלות עצמי. כמו כן, בקורס יינתן דגש לבניית הליך של שיתוף פעולה בין הגננות להורים בתווך הפסיכולוג.

תוכנית התקשרו"ת מתקיימת כיום במספר הולך ועולה של רשויות מקומיות ונכללת במאגר התוכניות של התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון, בתוכניות "עיר ללא אלימות" ובפרויקט שפ"י.

הכשרה לגננות וצוותי חינוך נעשית דרך מרכזי הכשרות גננות ומורים בפיסגה. קבוצות הורים ניתן להפעיל דרך פרויקט שפ"ח, תוכנית 360, או במימון אחר של הרשויות ועוד. בכדי להפעיל קבוצת הורים ו/או הכשרת גננות נדרשות הדרכה לפסיכולוגים המנחים. ההדרכה תעשה ע"י צוות המדריכים הבכירים של התקשרו"ת בשפ"ח שיבחרו להפעיל את התוכניות. ההדרכה תתקצב בנפרד על ידי השפ"ח. לאחר הנחיית קבוצת הורים או גננות ניתן לקבל הסמכה כמנחה התקשרו"ת הורים או התקשרו"ת גן.

אופן הלמידה: המפגשים כוללים העברת בסיס תיאורטי של התוכנית יחד עם כלים מעשיים לצד למידה חווייתית. המפגשים יתבססו על דיונים תיאורטיים, משחקי תפקידים וקטעי צפייה

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מסרטונים. יערך תרגול של כלים ודיון בדרך העברה והיישום של התוכנית בעבודה עם קבוצות הורים וגננות וכן בעבודה פרטנית עם הורים ועם צוותי חינוך וגננות בגני הילדים.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים בעלי ניסיון של שנה/שנתיים בעבודה בשירות פסיכולוגי חינוכי.

דרישות הקורס: השתתפות מלאה בכל המפגשים. כתיבת עבודת סיכום.

היקף הקורס: ההשתלמות תינתן בשישה ימים מרוכזים (40 שעות בסה"כ) כאשר שלושת הימים הראשונים יוקדשו ללמידת הבסיס התאורטי של תוכנית התקשרו"ת- הורים ושלושת הימים האחרונים יוקדשו ללמידת תוכנית התקשרו"ת-גן.

מקום ותאריכים: 21.7.22 , 20.7.22 , 18.7.22 , 14.7.22 , 13.7.22 , 11.7.22

בין השעות 9:00 עד 15:30 במכללת לוינסקי

שכר לימוד: 765 ש"ח

מבנה הקורס: לפי הפירוט בטבלה המצורפת

מספר יחידות	התוכן	הנושא הנלמד	מס' מפגש
7	<ul style="list-style-type: none">הצגה עצמית, היכרות עם המשתלמים, הצגת מסגרת הקורס, הסילבוס והתהליך המקביל (מחויבות ומעורבות)הצגת הרקע התיאורטי של בעיות התנהגות בילדות וקשיי וויסות בגיל הרך.הצגת הבסיס המחקרי של תוכנית התקשרו"ת, ממצאי מחקר תוכנית ההורים ותוכנית הגן.מודל ההתערבות הדו-שלבי; הצגת פירמידת התקשרו"ת וזרקור על מטאפורות ומושגים מרכזיים- ילדי סחלב, מודל תשי"ם (תמיכה, שמירה, יציבות וצוות מתואם)הצגת השאלונים וכיצד הם מאפשרים להעריך ממדים שונים אצל ילד "הסחלב"הצגת המבנים השונים של התוכנית: קבוצת הורים, קבוצת גננות, עבודה פרטנית וקונסולטציה לגננת.מאפייני קבוצת ההורים וקבוצת הגננות: האתגר בהנחיה של קבוצה פסיכו-חינוכית לומדת על פי מנאל מובנה למחצה, שלבים בתהליך הקבוצתי והעבודה ב"קו".	מסגרת הקורס, הרקע התיאורטי והמחקרי לתוכנית ההורים והגננות	1

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

7	<p>התקשרו"ת הורים-הורות תומכת קשר ותקוה</p> <ul style="list-style-type: none"> • תהליך ההפניה של ילדים וגיוס ההורים: ההיבט המערכתי-שאלונים, ראיון הקבלה להורים ושאלון הורים. • הבסיס הראשון : קשר בטוח עם הילד – יחסי חיובי, חם ותומך (caring), זרקור על החיובי, חשיבות המשחק והנאה בקשר עם ילד הסחלב. • שינוי הריקוד הורה-ילד בעזרת עין טובה; שבחים, תגמולים מוחשיים KIDS SKILLS ותוכנית הצלחה אישית. • במהלך היום יוצגו הדגמות של תרגילים ועקרונות התערבות מתוך המנואל של תוכנית ההורים וכן ידונו דוגמאות מתוך מקרים והאתגרים למנחים קבוצה. 	<p>התקשרו"ת הורים:</p> <p>קריטריונים להפניה, גיוס הורים והבסיס הראשון של התוכנית</p>	2
7	<ul style="list-style-type: none"> • הבסיס השני של קשר בטוח: שמירה על מסגרת בטוחה – כלים יעילים להצבת גבולות וצמצום התנהגויות שליליות. • הוראות יעילות, תוצאות טבעיות והגיוניות • אמצעים לביסוס הגבולות- התעלמות והחזקה מגינה • הוויסות הרגשי של הילד- שיטת כוח המוח וזמן רגיעה • הוויסות הרגשי של ההורה- פיתוח מודעות לכפתורי פגיעות של ההורה לאור תהליכי העברה בין-דורית • ההורים כצוות - דיאלוג העין הטובה, שיתוף פעולה בין הורים • יישום מודל התקשרו"ת בהדרכת הורים פרטנית- אתגרים והזדמנויות 	<p>התקשרו"ת הורים:</p> <p>הבסיס השני של התוכנית</p>	3
6	<p>התקשרו"ת גן-הוראה תומכת קשר ותקוה- קשיי ויסות במפגש עם מאפייני הגן, הגנת כדמות התקשרות- מגדלור</p> <ul style="list-style-type: none"> • למידה ותרגול של מושגים ושיטות עבודה לבניית ארבעת המימדים של קשר בטוח על פי מודל תשי"ם בגן; תומך, שומר, יציב ומתואם ופירמידת התקשרו"ת • אקלים גן ותנאים המקדמים למידה רגשית- חברתית בגן: זרקור תשומת הלב החיובית, משחק "כל הכבוד", "כיסא המחמאות" ו-"משחק האלופים" (תכנית הצלחות גנית)- • קונסולטציה לגנת; ראציונל, אופן הפעלה, אתגרים ביישום ופתרון בעיות 	<p>התקשרו"ת גן:</p> <p>תוכנית מערכתית</p>	4

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

6	<ul style="list-style-type: none"> • תכנית אישית לילד סחלב- משחק מכוון ילד, כרטיסיית הצלחות אישית-הצגת דוגמאות של יישום תכנית אישית • יישום שיטת כוח המוח בגן- צביקי מלמד איך לכעוס לי להרוס, פינת רגיעה והליך פתרון בעיות- תוכנית אישית, קבוצתית וגנית • מפגש "הפסגה"-טיפוח דיאלוג ושותפות בין הורים וגנת על פי מודל משו"ה ובנית תכנית הצלחות אישית מתוך הסכמה ושיתוף פעולה במשולש ילד-הורים-גן 	<p>התקשרו"ת גן:</p> <p>תוכנית אישית ושותפות עם הורי ילד הסחלב</p>	5
6	<ul style="list-style-type: none"> • הליך סליחה, תיקון ופיוס –מהות ההליך, חשיבותו ואתגר השותפות הורים וגנת במצבים מאתגרים • הצגת מקרים של הלומדים ואתגרים בהנחית קבוצות הורים וגנות, תרגול פתרון בעיות באמצעות משחקי תפקידים, דוגמאות מתוך ההתנסות בשטח ולמידה דרכם לגבי יישום עקרונות התוכנית. • משוב וסיכום הקורס 	<p>תוכנית ההורים ותוכנית הגן: פיתוח מיזמות של שותפות ומנהיגות, משוב וסיכום</p>	6
40			סה"כ שעות אקדמיות

רשימת קריאה:

קריאת חובה:

- אליצור, י' (2015). התערבות מוקדמת בבעיות התנהגות בגיל הרך: תכנית התקשרו"ת להכשרת הורים. <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3228>
- אליצור, י' (1996). מעורבות, שותפות והעצמה: מודל משו"ה לפיתוח ברית עבודה עם המשפחה. שיחות כתב עת ישראלי לפסיכותרפיה. י' (2), 105-92.
- אפל, נ' (2012). "ואז הגיע האגרוף": על תוקפנות אצל ילדים. אתר פסיכולוגיה עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2897>
- ארז, ת. (2011). קשרי גומלין ושותפות: יחסי הורים ומערכות חינוך בגיל הרך. אתר פסיכולוגיה עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2667>
- בקר, ע' (2004). מחנכות לגיל הרך כדמויות התקשרות או כשהילד מכנה את המחנכת "אמא". הד הגן, א', עמ' 28-37.
- גת, ל' (2010). א"ב ליצירת אקלים רגשי אמפתי בגן – ללמוד לחיות ביחד בקבוצה. הד הגן, ג', 40-49.
- טל, ק' (2002). ילדים דחויים. הד הגן, ב'.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

- ישראלשילי, מ' ולבבי, ח' (2002). אסיפת הורים אחרת. הייעוץ החינוכי, 11, 230-236.
- סומך, ל. (2017). אין ילדים רעים? על תכונות של קהות לב בילדות המוקדמת, פסיכואקטואליה.
- קבלסון, א. (2005). אלימות בגיל הרך: תמונת מצב, סיבות, גורמים ועקרונות התערבות אפשריים. אתר פסיכולוגיה עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=550>
- רוזנטל, מ., גת, ל., וצור, ח. (2008). לא נולדים אלימים: החיים הרגשיים והחברתיים של ילדים קטנים. פרק 10: גננות מעצבות יחסים חברתיים בין ילדים (עמ' 234-252) ויחידת לימוד 4 של תכנית ההדרכה "ללמוד לחיות ביחד" העוסקת בפתרון קונפליקטים (עמ' 281-290). תל אביב: הקבוץ המאוחד.

קריאת רשות:

- אליצור, י' (2015). התערבות מוקדמת בבעיות התנהגות בגיל הרך: תכנית התקשרו"ת להכשרת הורים. <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3228>
- אליצור, י' (1996). מעורבות, שותפות והעצמה: מודל משו"ה לפיתוח ברית עבודה עם המשפחה. שיחות כתב עת ישראלי לפסיכותרפיה. י' (2), 92-105.
- גרינבאום, ז' צ' ופריד ד' (עורכים), (2008). קשרי משפחה-מסגרת חינוך בגיל הרך (גן-ג'): תמונת מצב והמלצות. הוועדה לנושא קשרי משפחה-מסגרת חינוך בגיל הרך (גן-ג') וזיקתם להתפתחות הילד ולהצלחתו במערכת החינוך. האקדמיה הישראלית למדעים. <http://education.academy.ac.il/Admin/Data/Publications/School-Parents-Relations-Report.pdf>
- קליין, פ' ויבלון, י' (עורכים), (2008). ממחקר לעשייה בחינוך לגיל הרך. ירושלים: האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. <http://www.academy.ac.il/data/egeret/86/Egeretarticles/early-childhood-education-hebrew.pdf>
- רוזנטל, מ', גת, ל., וצור, ח' (2008). לא נולדים אלימים- החיים הרגשיים והחברתיים של ילדים קטנים. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- Harrist, A. W. & Bradley, K. D. (2003). "You can't say you can't play": intervening in the process of social exclusion in the kindergarten classroom. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 185-205
- Somech, L. Y. (2021). Effortful Control Mediates the Effect of Parenting Intervention on Preschool Callous-Unemotional Traits. *Journal of Child and Family Studies*
- Somech, L. Y. & Elizur, Y. (2012). Promoting self-regulation and cooperation in pre-kindergarten children with conduct problems: A Randomized Controlled Trial. *Journal of the American Academy of child and adolescent psychiatry*, 51, 412-422.
- Webster-Stratton, C. (1999). How to promote children's social and emotional competence.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

http://books.google.co.il/books?hl=en&lr=&id=WX0i2WHSbi8C&oi=fnd&pg=PR8&dq=Incredible+Teachers:+Nurturing+Children%27s+Social,+Emotional+and+Academic+Competence&ots=VQ5WVxwJor&sig=VuO1OQDjgEpzV1WLI6HgjVvXMDc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

- Webster-Stratton, C. & Reid, M. J. (2002). The Incredible Years Classroom Management Teacher Training Program: Content, Methods, and Process.

<http://www.incredibleyears.com/Library/items/teacher-training-program-classroom-mgmt-02.pdf>

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: עבודה טיפולית עם מתבגרים

מרצה: עדנה רשף פסיכולוגית קלינית וחינוכית מומחית מדריכה, בוגרת בה"ס לפסיכותרפיה של אוניברסיטת תל-אביב והתכנית ההתייחסותית, מוסמכת בהיפנוזה EMDR מטפלת בקליניקה פרטית.

תיאור הקורס ומטרותיו: גיל ההתבגרות הוא שלב בין ילדות לבגרות שמאופיין בשינויים דרמטיים רבים: פיזיים, מיניים, רגשיים קוגניטיביים וחברתיים. תהליכי ההתבגרות כוללים מטלות התפתחותיות שונות: השגת עצמאות יחסית תוך כדי יציאה מתלות מרבית בהורים, השגת יחסי אהבה ויכולת לאינטימיות, תחילת יכולת תכנון העתיד ותהליכי עיצוב זהות אישית. השינויים הללו יוצרים מיזוג שיכול ליצור קשיים חמורים בקצה האחד של הרצף ואתגרים מרגשים של גדילה בקצהו השני. בתהליך ההתבגרות לא פעם מתעוררים קונפליקטים ומשברים המלווים בחרדה וגוררים אחריהם לחצים, איומים, הסתגרות ושימוש בכוח פיזי, בריחה מהבית, התמכרויות, הפרעות אכילה, דיכאון, ויחסי מין מוקדמים. במהלך הקורס נדון בגבול בין נורמליות לפתולוגיה בגיל זה. כמו כן נבחן את הקשר הטיפולי הייחודי הנוצר בעבודה עם מתבגרים והוריהם. מהי מקומה של המשפחה בתהליך זה בתקופתנו ובמערכת החינוך. נדון בתהליכי העברה והעברה נגדיים: למטפל במתבגרים יש לא פעם בעיה קבועה שנוגעת לשאלת ההזדהויות הלא מודעות שלו. הוא עלול להזדהות עם המתבגר כנגד הוריו, או עם ההורים כנגד המתבגר או עם העמדות ההוריות ההגנתיות כלפי המתבגר. כמו כן עוצמת הטלטלות הנפשיות הנעות בין רגרסיות להתקדמויות רגשיות המלוות בחרדה כל אלה עלולים לעורר במטפל את חרדותיו הלא מודעות שלו עצמו. נדון בצורך של המתבגר במבוגר ששורד את ההרסנות ההתבגרותית שלו בלי להיות נקמן או נוטש.

מטרות הקורס הנן:

- העמקת ההבנה התאורטית והטיפולית בעבודה עם מתבגרים. תקופת ההתבגרות ושלביה - סוגיות התפתחותיות של גיל ההתבגרות על פי התאוריות הפסיכואנליטיות הקלאסיות והמודרניות.
- פתולוגיות של גיל ההתבגרות- גבול בין נורמליות לפתולוגיה
- הבניית תהליכי התערבות בטיפול עם המתבגר, הוריו והצוות החינוכי

אופן הלמידה: במפגשים יתקיים שילוב בין למידה תאורטית, קריאת מאמרים, התנסויות חווייתיות, סרטים והצגת מקרים מהשטח ועיבודם במשותף.

הקורס מיועד: פסיכולוגים בשלבי התמחות שונים העובדים עם מתבגרים

דרישות הקורס: נוכחות מלאה, עבודה טיפולית עם מתבגר. הצגת ההתערבות במסגרת הקורס, תוך התייחסות לחומרים שנלמדו במהלך הקורס ולביבליוגרפיה המתאימה.

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות

מיקום ותאריכים: מפגש ראשון ואחרון במדרשה בלוינסקי, שאר המפגשים יתקיימו בזום

מפגשים פרונטליים בין השעות 9:00-15:00 בתאריכים 22.6.22, 27.7.22

מדינת ישראל
משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

מפגשי זום בין השעות: 8:30-13:30 בתאריכים 29.6.22, 6.7.22, 13.7.22, 20.7.22

בסיום שניים ממפגשי הזום תינתן מטלה אשר ביצועה יחושב כשעה אקדמית נוספת

מבנה הקורס:

מספר מפגש	הנושא הנלמד	מס יחידות לימוד לכל נושא
1	הכרות ומבוא תאורטי על גיל ההתבגרות, נתמקד במאפייני הגיל דרך תאוריות אנליטיות קלאסיות וכלה בגישות פסיכואנליטיות מודרניות ועבודה חוייתית	7
2-3	המאפיינים הייחודיים בטיפול במתבגרים- התאמת הטיפול למתבגר- טיפול קצר מועד, טיפול בינאישי, עבודה מערכתית – ועוד	6
4	הורים הורות ומתבגרים – עבודה טיפולית עם מתבגרים והוריהם, עבודה עם קונפליקטים, דיאלוג, דפוסים מעגליים, טיפול בראייה התייחסותית	6
5	התבגרות ופגיעה עצמית, גבול בין נורמליות לפתולוגיה	6
6	מהתאוריה לפרקטיקה, הצגת דילמות של הלומדים ויישום ההמשגות שנלמדו בקורס, אתיקה וסיום	7

רשימת קריאה:

קריאת חובה:

- פרויד, א. (1987). האני ומנגנוני ההגנה. ת"א: דביר פרק 12 ע"מ 101-112
- ויניקוט ד.ו. (1995) משחק ומציאות. עם עובד ע"מ 135-163
- Blos.p, (1967). The Second Individuation Process of Adolescence. In Blos p. (1979), 'The Adolescent Passage'; International Universities Press, N.Y.
- Offer D (1991). Adolescent Development: A Normative perspective Pg 181-194.
- טריאסט י. (2000). על הפונקציה ההורית של המטפל בעבודה עם מתבגרים. הורים הורות ומתבגרים. לקט הרצאות, מכון סאמיט
- ארליך ש, (1998) "המתבגר בחדר הטיפול- אחד לאחד ושניים מול כולם" לקט הרצאות מיום העיון מכון סאמיט.
- שפיר ג. (1998). טיפול דינמי קצר מועד במתבגרים. ייחודיות המפגש הטיפולי עם המתבגר. לקט הרצאות, מכון סאמיט.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

- בנג'מין ג', הכרה והרס: מתווה של אינטרסוביקטיביות, ס. מיטשל, ל. ארון, [עורכים] צמיחתה של מסורת. עמ' 228-261
- Interpersonal psychotherapy for depressed adolescents. (2011). Laura Mufson
- שטוקמן ד. ותשבי א. (2004). האל הנער הזה התפללתי? שיחות י"ח
- Briggs.S (2008) Working with Adolescents and Young Adults. Parenting Adolescents Chap 4.
- גביעון י. (2012). התנהגות של הרס עצמי, גיל ההתבגרות וטראומה. שיחות כ"ו, 3.
- כהן א. (2007). Enactments : השפה הטיפולית עם מתבגרים שנחשפו לטראומות. שיחות כ"א, גליק ל. (2010). 'כתוב בעור': מאפיינים התמכרותיים בפגיעה עצמית חזרתית. שיחות כ"ד, 2, 157-164.
- (2005) "יש לי רק את הסכין לחתוך את הבדידות" לקט הרצאות מיום עיון מכון סאמיט.
- שפיר ג. (2006) "סוגיות אתיות בטיפול במתבגרים" לקט הרצאות מיום עיון מכון סאמיט.

קריאת רשות:

- מוס, ר.א. (1988). תיאוריות על גיל ההתבגרות. תל אביב: ספריית הפועלים.
- פרויד, א. (1987). האני ומנגנוני ההגנה. ת"א: דביר.
- ויניקוט ד.ו. (1995) משחק ומציאות. עם עובד.
- אורבך י. (1987). ילדים שאינם רוצים לחיות אוניברסיטת בר-אילן.
- תקשורת טיפולית עם מתבגרים (2005). לקט מאמרי יסוד.
- ג'סיקה בנג'מין (1988) "כבלי האהבה". כנרת, זמורה ביתן דביר.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

חשיבה גישורית בעבודת הפסיכולוג החינוכי

מרצה: ד"ר אלומה רייס- בוגרת המגמה לפסיכולוגיה חינוכית וקלינית של הילד באוניברסיטה העברית בירושלים. פסיכולוגית קלינית מומחית, דוקטור בפסיכולוגיה. מטפלת בעלת ותק במגזר הציבורי ובקליניקה פרטית. מטפלת בגישה אינטגרטיבית, המשלבת טיפול פסיכודינמי עם שיטות טיפול שונות ועכשוויות, וכן מנחה קבוצות טיפוליות. מגשרת מזה למעלה מעשרים שנה במגוון תחומי הגישור – המשפחתי, המשפטי, החינוכי, הקהילתי והארגוני. מנחה קורסי הסמכה לגישור, קורסי הסמכה לגישור בגירושין, ואת תוכנית הפרקטיקום להתנסות מודרכת בגישור. בעלת ניסיון רב בעבודה עם מערכת החינוך. מדריכה לשעבר ביחידת הסיוע של בתי המשפט לענייני משפחה בירושלים. מרצה בתוכנית ללימודי תואר שני ביישוב סכסוכים, אוניברסיטת בר אילן. חברת סגל מכון "מפרשים" ותוכנית "עוגן", ללימודי פסיכותרפיה מבוססת אינטגרציה, המכללה האקדמית יפו תל אביב.

תיאור הקורס: גישור הינו שיטה ליישוב סכסוכים, שבה גורם שלישי ניטרלי מסייע לצדדים למחלוקת להגיע להסכמות ביניהם ולפתרון המחלוקת באופן מיטבי. למגשר אין סמכות להחליט עבור הצדדים למחלוקת, אלא הוא מסייע להם, כמומחה למשא ומתן ולתקשורת במצבי קונפליקט. הגישור מהווה אלטרנטיבה לפתרון סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט, אך הרבה מעבר לכך - הוא דרך חיים ותפיסת עולם. במובן זה, הגישור מציע כלי יעיל ופרקטי לניהול ממשקים בין אישיים, משפחתיים ותוך/בין ארגוניים, למניעת סכסוכים ולהתמודדות במצבי שינוי ומעבר.

הפסיכולוג החינוכי נמצא בצומת של ממשקים מערכתיים ובין אישיים רבים, ומחזיק בנקודות מבט מרובות - פרטנית ומערכתית, חינוכית, אבחונית וטיפולית. הוא מבצע התערבויות טיפוליות ברמת הפרט, המשפחה, הקהילה והמערכת החינוכית, וכן בממשקים השונים בין הפרט והמערכת ובין אגפי המערכת השונים, כמו גם בין גורמים נוספים (כגון רווחה ומתא), שלכל אחד מהם "שפה" משלו.

כמו המגשר, גם הפסיכולוג החינוכי נמצא בתפקיד של מתווך ללא סמכות כפייה, אך עם אחריות ויכולת הנעה, בצמתי הממשק השונים, הזקוקים לסיוע על מנת לקבל החלטה מוסכמת המבוססת על שותפות ומחוייבות כל הצדדים. עולם הגישור מציע חלופה שלישית ואופטימלית להתמודדות עם מחלוקת בין אישית, שלא בדרך של הימנעות וויתור או לחלופין בדרך של כפייה והכנעה. היכרות עם החשיבה והכלים מתחום הגישור מרחיבה את ההבנה ויכולה לצייד את הפסיכולוג החינוכי בכלים לליווי ברמת הפרט, המשפחה והמערכת ובמפגשים רוויי המחלוקת ביניהם.

מעבר לכך, תהליך הגישור מעודד ראיית תמונה רחבה יותר של המחלוקת, היפתחות לתפיסות אחרות ולפרשנות אחרת של אותה מציאות, התבוננות מערכתית תוך פרספקטיבה רחבה של הסתכלות ושל ציר הזמן, העצמה אישית ובמקביל הכרה בזולת. אבני יסוד אלו יכולים להעצים מטופלים ולקוחות, פרטניים ומערכתיים.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מטרות הקורס:

1. היכרות ראשונית עם עולם הגישור וקווי ההשקה בינו ובין עולם הטיפול. 2. הקניית ידע תיאורטי וכלים יישומיים בתחום הגישור, הרלוונטיים להתערבויותיו של הפסיכולוג החינוכי.
3. תרגול של הטמעת חשיבה גישורית וכלים גישוריים במסגרת התערבויות טיפוליות במישור הפרטני, המשפחתי, המערכתי, והבין ארגוני, תוך הישענות על הצגת מקרים מעבודתם של משתתפי הקורס.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים ומעלה, עם ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה עם אוכלוסיות שונות.

אופן הלמידה: קורס מקוון המשלב תיאוריה וחוויה וכולל מצגת, סרטונים, תרגול וסימולציות. הקורס מותאם במיוחד לפסיכולוגים החינוכיים הנדרשים לעיתים לעבודה גישורית.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה חיונית בשל מבנה הקורס. יש להגיש עבודה בסיום הקורס. **היקף הקורס:** 40 שעות אקדמיות

מיקום ותאריכים: הקורס יתקיים בשישה ימים מרוכזים בחודשים יוני יולי 2022. ששה ימי ה' בין השעות 09:00-15:00 בתאריכים: 16.6, 23.6, 30.6, 7.7, 14.7, 21.7. הקורס יתקיים בזום.

מבנה הקורס:

מספר יחידות לימוד לכל נושא*	הנושא הנלמד	
7	היכרות ופתיחה; מהו גישור? נקודות השקה בין עולם הגישור ועולם הטיפול, רלוונטיות החשיבה הגישורית לעבודת הפסיכולוג החינוכי, מחלוקת ככלל ובעידן הפוסט מודרני בפרט, והקשר לתהליך החינוכי/ טיפולי סגנונות ניהול מחלוקת וביטויים בחדר הטיפול ובהתערבות המערכתית	מפגש ראשון
6	ניתוח קונפליקט בין אישי, עקרונות וצעדים לניהול שיחת מחלוקת באופן בונה, תרגול התערבויות טיפוליות ומערכתיות	מפגש שני
7	תהליכים רגשיים אופייניים למחלוקת, התערבויות טיפוליות מותאמות, היבטים מגדריים ותרבותיים בניהול מחלוקת	מפגש שלישי

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

7	דפוסי תקשורת במחלוקת והנעה לתקשורת בונה, העברת מסר באופן קונסטרוקטיבי, למידה ותרגול בוויניטות טיפוליות, התערבויות טיפוליות חינוכיות ומערכתיות	מפגש רביעי
6	התערבות בממשק קונפליקטואלי במשולש תלמיד/הורים מערכת הדרכת הורים וטיפול בהורות במצבי קונפליקט, התערבויות ארגוניות ובין ארגוניות במצבי קונפליקט	מפגש חמישי
7	אופני התערבות טיפולית בחשיבה גישורית- דגמים שונים, ניתוח ודין משותף במאצעות מקרים, דילמות מקצועיות אישיות ואתיות- הצגת דילמות מעבודת משתפי הקורס, ניתוח ודין משותף, סיכום ואינטגרציה	מפגש שישי

*יחידת לימוד = שעה אקדמית

רשימת קריאה:

גולדברג, י. (2007) ייעוץ וטיפול בילדים: טובת הילד, ההגנה על הילד, ההגנה על ההורים. בתוך: ג. שפיר, כ. אכמון, וג. וייל (עורכים) סוגיות אתיות במקצועות הייעוץ והטיפול הנפשי, (מהדורה 3), (עמ' 249-277). ירושלים: מאגנס

מלאך-פיינס, א., גת, ח. וטל, י. (1999) הבדלי המינים בניהול מו"מ בתהליך גישור לגירושין, שיחות, כרך יג' מס' 3, 231-239.

סטון, ד., פטון, ב. והין, ש. (2004) שיחות קשות: איך לדבר על מה שחשוב באמת, מודן.

פישר, ר., יורי, ו. ופאטון, ב. (2011) כן! לשאת ולתת ולהגיע לסיכום חיובי, מטר.

פרבשטיין, א., ישראלי, א., שדה, ח. (2007) סוגיות אתיות בטיפול במתבגרים. בתוך: ג. שפיר, כ. אכמון, וג. וייל (עורכים) סוגיות אתיות במקצועות הייעוץ והטיפול הנפשי, (מהדורה 3), (עמ' 278-286). ירושלים: מאגנס

Balliet, D. & Van Lange, P. A. M. (2013) Trust, Conflict, and cooperation: A meta-analysis. Psychological Bulletin, 139:5, 1090-1112.

Bush, R. A. B. & Folger, J. P. (2005) The Promise of Mediation, The Transformative Approach to Conflict. revised edition. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Folger, J. P. & Bush, R. A. B. (1996) Transformative mediation and Third-Party Intervention: Ten Hallmarks of a Transformative Approach to Practice, Mediation Quarterly, 13, 263 – 278.

Halperin, E. (2013) Emotion, Emotion Regulation, and Conflict Resolution. Emotion Review, 6:1, 68-76.

Jameson, J. K., Bodtker, A. M. & Linker, T. (2010) Facilitating Conflict Transformation: Mediator Strategies for Eliciting Emotional Communication in a Workplace Conflict. Negotiation Journal, 26:1, 25-48.

Fisher, R., & Shapiro, D. (2005) Beyond reason, using emotion as you negotiate. London, Penguin Books.

Nelson, N., Zarankin, A. & Ben-Ari, R. (2010). Transformative women, problem-solving men? Not quite. Gender and mediators' perceptions of conflict and mediation. Negotiation Journal 26:3, 287-308.

Schneider, C. D. (2000) What it means to be sorry: The power of apology in mediation. Mediation Quarterly, 17:3, 265-280.

Shapiro, D. L. (2002) Negotiating Emotions. Conflict Resolution Quarterly, 20:1, 67-82.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

שם הקורס: להרגיש, להעמיק, להתרגש - סדנא בנושא עבודה טיפולית עם

הורים בגישה חווייתית מבוססת רגש (ד"ר דיאנה פושה - AEDP)

מראות: ליאת גרוס- פסיכולוגית חינוכית מומחית- מתמחה בגישות ממוקדות חוויה ורגש. בעלת קליניקה פרטית לעבודה עם הורים, נוער ומבוגרים.

מיכל הלפרין- פסיכולוגית חינוכית מומחית-מדריכה – עובדת בשפ"ח פרדס חנה-כרכור ובשפ"ח כפר יונה ובקליניקה פרטית בפרדסיה עם הורים, נוער ומבוגרים.

תיאור הקורס: הקורס עוסק ביישום של עקרונות וכלים מעולם הפסיכותרפיה החווייתית-ממוקדת רגש בעבודה טיפולית עם הורים. הגישה בה נתמקד היא AEDP- טיפול דינמי חווייתי מואץ שפיתחה דר' דיאנה פושה. הקורס כולל תיאוריה לצד חלקים חווייתיים רבים ומספק הבנה עמוקה במקביל לכלים מעשיים.

מטרות הקורס: כאנשי טיפול בכלל ופסיכולוגים חינוכיים בפרט, אנחנו פוגשים הורים כחלק מובנה מעבודתנו. גישות טיפוליות עדכניות כגון AEDP מייצרות עבורנו התבוננות חדשה ואחרת לעבודה עם הורים הן על המטרות הטיפוליות והן על הדרך לממשן. מטרת הסדנה היא לחשוף את המשתתפים לגישה חווייתית-רגשית זו. הגישה מסייעת להורה לחוות חוויה עמוקה של שינוי פנימי מואץ שישפיע על התנהלותו כהורה וכתוצאה מכך, על עולמו הרגשי של הילד. הקורס יספק דרכי עבודה ייחודיות הלקוחות מעולם ה-AEDP ויבחן מדוע, מתי, וכיצד נכון להשתמש בהן בעבודה טיפולית עם הורים.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים מתמחים ומעלה, עם ניסיון של שנתיים לפחות בעבודה עם הורים.

אופן הלמידה: הקורס משלב תיאוריה וחוויה וכולל מצגת, סרטונים, הדגמות חיות, תרגול וסימולציות. הקורס מותאם במיוחד לפסיכולוגים החינוכיים הנדרשים לעיתים לעבודה ממושכת ומעמיקה עם הורים בשפ"ח או בקליניקה.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה חיונית בשל מבנה הקורס. עבודת הסיכום תכלול תיאור מקרה מהשטח במהלכו השתמש המטפל בעקרונות וכלים מעולם ה-AEDP.

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות

מיקום ותאריכים: הקורס יתקיים בשישה ימים מרוכזים בחודשים יוני יולי 2022. המפגש הראשון והאחרון יתקיימו במכללת לוינסקי בין 9:00-15:00. שאר המפגשים יתקיימו בזום בין השעות 9:00-14:00

13.6- פרונטלי, 20.6, 23.6, 27.6, 4.7 – מפגשים בזום, 7.7- פרונטלי

בסיום שניים ממפגשי הזום תינתן מטלה אשר ביצועה יחושב כשעה אקדמית נוספת

שכר לימוד: 765 ש"ח

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 מינהל פדגוגי
 אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
 אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס

מספר יחידות לימוד לכל נושא*	הנושא הנלמד	
7	- הצגת הקורס ומטרותיו, תיאום ציפיות - מודל להערכת תחומי חסר הוריים ומיפוי המקומות בהם נדרשת עבודת טיפול רגשית מעמיקה בהורות. (אסתר כהן) -חשיבות הוויסות הרגשי של ההורה והגדרת מטרות טיפוליות מתוך הסתכלות זו.	מפגש ראשון
6	AEDP -היכרות ראשונית עם הגישה והאופן בו היא מגדירה פתולוגיה וריפוי. - הצגת הבסיס התיאורטי עליו מושתתת הגישה. - רגשות והתפקיד המשמעותי שהם מגלמים בתהליך הריפוי	מפגש שני
6	-הצגת העקרונות המרכזיים של AEDP בדגש על עבודה חווייתית-רגשית והמטפל כדמות התקשרות.	מפגש שלישי
6	-המשך היכרות עם גישת ה AEDP meta processing עם מושג ה meta processing כלים מעשיים לעבודה בגישה זו תוך התייחסות למקרים ודוגמאות מהשטח	מפגש רביעי
6	-מה הרציונל לעבודה עם הורים בגישת AEDP -כיצד ניתן לשלב את עקרונות הגישה בעבודה עם הורים.	מפגש חמישי
7	תרגול בזוגות, סימולציות בקבוצה	מפגש שישי

*יחידת לימוד = שעה אקדמית

רשימת קריאה:

קריאת חובה:

כהן, א. (2017). "טיפול בהורות": רציונל תיאורטי ומחקרי למעורבות הורים בטיפול בבעיות ילדים. בתוך א' כהן (עורכת), טיפול בהורות, קריית ביאליק: אח, עמ' 46-12.

כהן, א. (2017). "טיפול בהורות": טיפול אינטגרטיבי בהורות – תיאוריה, מחקר ועקרונות טיפוליים. בתוך א' כהן (עורכת), טיפול בהורות, קריית ביאליק: אח, עמ' 116-47.

נטע עופר זיו וניב גרוס (2017). טיפול בהורות באמצעות התערבויות חווייתיות ממוקדות רגש. בתוך א' כהן (עורכת), טיפול בהורות, קריית ביאליק: אח, עמ' 222-173.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E., Target, M. (2002). Affect regulation, mentalization and the development of the self. Other Press/

Fosha, D. (2000). The transforming power of affect: A model for accelerated change. New York: Basic Books.

Fosha, D. (2000). Meta-Therapeutic processes and the affect of transformation: Affirmation and the healing affects. Journal of psychotherapy integration 10(1), 71-97/

Fosha, D. (2007). Good Spiraling: "The Phenomenology of Healing and the Engendering of Secure Attachment in AEDP. Connections and Reflections, the GAINS Quarterly, Summer 2007.

Fosha, D. (2008). Transference, recognition of self by self, and effective action. In K.J. Schneider (Ed), Existential-interactive psychotherapy: Guideposts to the core of practice, pp 290-320. New York: Routledge, 2008.

Fraiberg, S., Adelson, E., Shapiro, V. (1975). Ghosts in the nursery. A psychoanalytic approach to the problems of impaired infant-mother relationships. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 14(3), 387-421

קריאת רשות:

אסתר כהן. (1981). אבחון קשיים בהורות ותכנון התערבויות מתאימות. אושיות, 4, 86-92.

כהן, א. ועופר-זיו, נ. (2007). יחסי הורים – ילדים כהזדמנות הדדית למפגש התפתחותי משמעותי עם ה"אחר". בתוך א' כהן (עורכת), חוויית ההורות, קריית ביאליק: אח, עמ' 469-432.

ג. מנזנו, נ. זילקה, ופ. פלציו אספסה. פרק 1 ופרק 4 מתוך: תסריטים נרקסיסטיים של ההורות- הקליניקה של ההתייעצות ההורית. הוצאת תולעת ספרים. 1999/2005.

ויניקוט: שנאה בהעברה הנגדית מתוך עצמי אמיתי עצמי כוזב, 1947 עמודים 62-75

כשחרציות צומחות מבעד לסדקי הבטון. כינרת שפירא. פסיכולוגיה עברית. פברואר 2017

Therese Benedek, M.D. Parenthood As A Developmental Phase- A Contribution to the Libido Theory.

Bertrand Cramer. Mother/infant psychotherapy. Chapter 3. Infant-Parent psychotherapy: Selma Fraiberg's contribution to understanding the past in the present. Juliet Hopkins.

Bertrand Cramer. Mother/infant psychotherapy. Chapter 7. Helping children through treatment Of parenting: the model of mother/infant psychotherapy.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף פסיכולוגיה

Fosha, D. (2006). Quantum transformation in trauma and treatment: Traversing the crisis of healing change. *Journal of Clinical Psychology/In Session*, 62(5), 569-583. -

Fosha, D. (2009) Healing Attachment Trauma with Attachment (and then some!) In M. Kerman (Ed.) *Clinical Pearls of Wisdom: 21 Leading Therapists Offer their Key Insights* New York: Norton -

Fosha, D. (2002). The activation of affective change processes in . -
AEDP. In J. J. Magnavita (Ed.). *Comprehensive Handbook of Psychotherapy*. Vol. 1: Psychodynamic and Object Relations Psychotherapies New York: John Wiley & Sons

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

התערבויות נירופסיכולוגיות בעבודת הפסיכולוג החינוכי

המרצה: דוד יפין, פסיכולוג חינוכי ושיקומי מומחה, נירופסיכולוג. בהסמכה להדרכה בפסיכולוגיה חינוכית. מנהל שפ"ח קדומים.

תיאור כללי של הקורס: במרחב המערכת החינוכית יש מקום להמשגות נירופסיכולוגיות עדכניות, העוסקות בתחומים רגשיים וקוגניטיביים. ידע ואופני פעולה נירופסיכולוגיים מעשירים את הפסיכולוג החינוכי בהבנה האבחונית שלו ובתכנית הטיפולית שהוא מציע, וגם בליווי צוותים חינוכיים. במיוחד, קיים מרחב עשיר באשר להשלכות פרקטיות של ידע קיים על הבנות והתערבויות אפשרויות במגוון סוגיות רלוונטיות: קשב, זכרון, תפקודים ניהוליים, וגם יסות רגשי ותקשורת בין אישית הנלמדות מן ה-Interpersonal Neuroscience וכן ה-Affective Neuroscience. בנוסף, לאור הצורך הגובר והולך במתן מענה לילדים בעלי צרכים מיוחדים המתמודדים עם לקויות נירופסיכולוגיות, הקורס יעסוק בלקויות אלה באופן שנועד להרחיב את ההבנה לגביהן ואת יכולת ההכלה והשילוב. כך לגבי הפרעת קשב, הפרעה על הקשת האוטיסטית, הפרעת למידה ופגיעות מוחיות שונות.

כאמור, ידע וחשיבה נירופסיכולוגיים עשויים לקדם ולהרחיב הבנה אבחונית, במיוחד באשר למנגנונים בסיסיים ולאינטראקציה ביניהם. ידע נירופסיכולוגי עשוי להעשיר את ההמלצות הניתנות באבחון ואת ליווי המורה אשר מתבקש למלאן.

הפרספקטיבה הנירופסיכולוגית אינה 'מחקרית' או קוגניטיבית בלבד, אלא מזמינה לתובנות אנושיות ופרקטיות באשר להתערבויות הפסיכולוג החינוכי. תובנות אלה מועשרות גם מתחום הנירופסיכואנליזה, אשר מקדמת את הגישור בין דיסציפלינות באמצעות הסתכלות רחבה.

מטרות הקורס: היכרות עם ידע, המשגה וכלי עבודה נירופסיכולוגיים הרלוונטיים לתפקודים קוגניטיביים שונים ושל תפקודי תקשורת בין אישית. ההתערבות הנירופסיכולוגית נועדה להרחיב את אפשרויות ההבנה והעבודה של פסיכולוג/ית חינוכי/ת במפגש שלו עם פונקציות תקינות ופונקציות לקויות, במרחב הפרטני, ביעוץ לצוות ובהתערבות המערכתית הכוללת במסגרת החינוכית.

נערוך היכרות ראשונית עם מושגים רלוונטיים:

- חשיבה טרנס דיאגנוסטית, גמישות טיפולית שמעבר לאבחנה.
- המח המייצר משמעות – הבנה וכלים.
- הדרכה פסיכו-חינוכית וקביעת מטרות מותאמת ומדויקת בהתאם לידע נירופסיכולוגי
- יסות הדדי – מבט נירופסיכולוגי
- כוחו של משחק – מבט נירופסיכולוגי
- היכרות נירופסיכולוגית – עם קשב, זכרון, תפקודים ניהוליים, רגשות ויחסים
- כוחם של מודעות ויצוג עצמי ושימוש באסטרטגיות פנימיות וחיצוניות בשיתוף תומכים מהסביבה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

אופן הלמידה: שילוב של למידה הנגזרת ממדעי המח העדכניים, עם עקרונות פרקטיים. הלמידה תיערך באמצעות הרצאה, הדגמת תפקודים קוגניטיביים ובין אישיים על ידי תרגולים ודיון במקרים מן השדה.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים בעלי ניסיון טיפולי ומערכתי, החל מהשנה הראשונה להתמחות המעוניינים להרחיב את ארגז הכלים המקצועי שלהם.

דרישות הקורס: נוכחות מלאה, קריאת חומר, כתיבת עבודה מסכמת קצרה – ניתוח מקרה על פי תכני הקורס, ביצוע מטלות לקצרות לאורך הקורס

היקף הקורס: 40 שעות אקדמיות

מקום ותאריכים: הקורס יועבר בצורה היברידית, מפגש ראשון ואחרון פרונטליים במכללת לוינסקי והשאר בזום במהלך יולי וספטמבר 2022.

30.6.2022, 15.9.2022: מפגש פרונטלי. שעות 9:00-15:30,

7.7.22, 14.7.22, 21.7.22, 28.7.22, 8.9.22, בזום, שעות 9:00-13:00

שכר לימוד: 765 שח

מס' יחידות לימוד לכל נושא*	הנושא הנלמד	
7-מפגש פרונטלי	היכרות ראשונית עם תפקודי המח והמשגות נירופסיכולוגיות בפרספקטיבה רחבה ואינטגרטיבית. נערוך היכרות עם הרשתות המוחיות ותפקודיהן וכן עם הפירמידה הקוגניטיבית המסדרת את התפקודים השונים בצורה היררכית.	מפגש ראשון
5-זום	נלמד על תפקודי קשב שונים על פי המשגות שונות, קשב ונוכחות במובנם החיובי (ולא המופרע) ולאחר מכן נדון בהפרעת קשב ומרכיביה, מעבר להגדרות הרפואיות. מתוך המשגות אלה נעסוק בתרומה האפשרית לאבחון, טיפול ולהתערבות יעוצית או מערכתית.	מפגש שני
5-זום	נלמד על תפקודים ניהוליים: רשתות מוחיות ומודלים של תפקודים אלה. נלמד על תפקודים ניהוליים כמארגנים את כלל התפקוד הרגשי והקוגניטיבי ועל האפשרויות הרחבות לסיוע שישנן בקידום תפקודים אלה.	מפגש שלישי
5-זום	נלמד על תפקודי תקשורת ואוטיזם: נעסוק בהסברים נירופסיכולוגיים והשלכות הנובעות מהם באשר להתערבות. נדון באפשרויות ההתערבות המערכתית ונקדיש מקום מיוחד לעבודה עם הורים של ילדים על הספקטרום האוטיסטי.	מפגש חמישי
5-זום	נעסוק בנושא התקשורת הבין אישית בפרספקטיבה נירופסיכולוגית. נתבונן באמפתיה, קבלת החלטות בין אישית, גמישות, כפיית החזרה כפי שהיא מתבטאת במבט נירופסיכולוגי.	מפגש שישי

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

	ניירו הורות – מה קורה בין הורה וילד, ויסות הדדי, וכוחו של משחק, שיר וסיפור. טראומה בהתקשרות – כיצד היא נרשמת, ומה ניתן לעשות	
5-5 זום	ניירו-קורונה. היכרות עם השפעות הנגיף על תפקוד קוגניטיבי. בדידות וריחוק חברתי – השלכות. התאמה חדשנית של שיטות טיפוליות על הרצף הקוגניטיבי/רגשי - Cbsst - לטיפול בילדים עם צרכים מיוחדים, בדגש על יכולות חברתיות.	מפגש שביעי
7 – מפגש פרונטלי	נכיר את הניירופסיכואנליזה כשדה תיאורטי ומחקרי צעיר אשר שואף ליצור חיבורים מרתקים בין ממצאי מחקרי מוח ותפקוד לבין תיאוריות מן השדה הטיפולי, בדרכם של מרק סולמס ואוליבר טרנבול. לאחר מכן נקדיש זמן להתפתחויות עתידיות הצפויות בשדה הניירופסיכולוגי. לבסוף נסכם את הקורס ואת המושגים העיקריים שעלו בו ונבחן כיצד הדברים משפיעים על עבודתנו בשטח.	מפגש שמיני
סה"כ יחידות לימוד: 40		

*יחידת לימוד = שעה אקדמית

רשימת קריאה:

גינור, נ. (2019). "כמו לולין על חוט" – טיפול בהורות לילדים עם אוטיזם והתמודדות עם תמות פרדוקסליות. פסיכולוגיה עברית. אוחר מתוך <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3860>

דויג', נ. (2009). המח הגמיש. הוצאת כתר.

סולמס, מ. וטרנבול, א. (2002). המח ועולם הנפש. הקיבוץ המאוחד.

Barkley, R. A. (Ed.). (2015). *Attention-deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment* (4th ed.). The Guilford Press.

Begley, S. (2007). *Train your mind, change your brain: How a new science reveals our extraordinary potential to transform ourselves*. New York: Ballantine Books.

Cohen, R. A. (2014). *The neuropsychology of attention* (2nd ed.). Springer Science + Business Media.

D'Amato, R.C., Crepeau-Hobson, F., Huang, L.V. & Geil, M. (2005) *Ecological Neuropsychology: An Alternative to the Deficit Model for Conceptualizing and Serving Students with Learning Disabilities*. *Neuropsychology Review*, Vol. 15, No. 2.

Davidson, R. J., & Begley, S. (2012). *The emotional life of your brain: How its unique patterns affect the way you think, feel, and live--and how you can change them*. New York: Hudson Street Press.

Feldman, R., Granat, A., Pariante, C., Kanety, H., Kuint, J. & Gilboa-Schechtman, E. (2009) *Maternal Depression and Anxiety Across the Postpartum Year and Infant Social Engagement, Fear Regulation, and Stress Reactivity*. Volume 48, Issue 9, Pages 919-927.

Jantz, P.B. & Plotts, C.A. (2014) *Integrating Neuropsychology and School Psychology: Potential and Pitfalls*. *Contemporary School Psychology*.

Nenadić, I., Lorenz, C. & Gaser, C. Narcissistic personality traits and prefrontal brain structure. *Sci Rep* 11, 15707 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41598-021-94920-z>

Sameroff, A. (2010) *A unified theory of development: A dialectic integration of nature and nurture*. Wiley Online Library

פסיכולוגיה חינוכית מערכתית משפיעה- קורס מתקדם **לפסיכולוגים לפני בחינת מומחיות ולפסיכולוגים מנוסים**

מרצה: חיאית צפניה, פסיכולוגית חינוכית מדריכה, מנחת קבוצות, יו"ר הפורום המערכתית באגף פסיכולוגיה, צוות ניהול שפ"ח כפר-סבא (בחל"ת), מרצה במדרשה בקורס המערכתית הבסיסי ובקורס "פסיכולוגיה חינוכית משפיעה", בוגרת תוכנית "הגל החדש בפסיכותרפיה" בבינתחומי במסלול הליבה התלת שנתי, וממשיכה להתמקצע בגישות ממוקדות חוויה ורגש. קליניקה פרטית.

תיאור הקורס: הקורס הנוכחי מיועד לפסיכולוגים בעלי ניסיון בעבודה מערכתית, ומהווה המשך לקורס המערכתית הבסיסי. בקורס יידון הרצף שבין אבחון להתערבות, תוך דגש על היכולת לתרגם התבוננות מערכתית לתוכנית התערבות מעמיקה ומשמעותית בסביבה מורכבת. הקורס יתמקד בהקניית כלים לעבודה עם מנהלים ועם צוותי חינוך, במטרה לקדם את המערכת החינוכית כסביבה מיטיבה, תוך הבנה של תהליכי שינוי. הקורס נבנה ע"י הפורום המערכתית מתוך הצורך בהעמקה בתחום ההתערבויות המערכתיות, ועמדת אגף פסיכולוגיה בשפ"ח הרואה בעבודה המערכתית את אחד מתחומי הליבה המרכזיים בעבודת הפסיכולוג החינוכי.

מטרות הקורס: הקניית ידע ומיומנויות מתקדמות בתחום ההתערבות המערכתית מתוך עמדה רלוונטית ומשפיעה, ותוך התייחסות לרצף התיאורטי שבין אבחון והתערבות ובין העידן המודרני לפוסטמודרני.

אופן הלמידה: תהליך הלמידה יתבסס על חומר תיאורטי, עבודה חווייתית וניתוחי מקרה, תוך שימוש במגוון מתודות.

הקורס מיועד: לפסיכולוגים חינוכיים לפני בחינה או למדריכים ומומחים הרוצים להעמיק את ידיעותיהם בתחום המערכתית

דרישות הקורס: השתתפות רציפה ופעילה במפגשים, ומטלת גמר, אשר תכלול עבודה שיגיש הלומד ובה תיאור מומשג של אבחון והתערבות במערכת (או של תכנון התערבות), אשר יתבסס על החומר הנלמד ועל ההתנסות המעשית.

היקף הקורס: 40 שעות אקדמאיות

היקף הקורס ותאריכים: 4.7.22 - פרונטלי 7.7.22 - זום, 11.7.22 - זום, 14.7.22 - זום, 18.7.22 - זום, 21.7.22 - זום, 25.7.22 - זום, 28.7.22 - פרונטלי.

המפגשים הפרונטליים יערכו בין השעות 9:00-15:00 במכללת לוינסקי.

מפגשי הזום יערכו בין השעות: 10:00-13:30. בסיום שניים ממפגשי הזום תינתן מטלה אשר ביצועה יחושב כשעה אקדמית נוספת.

שכר לימוד: 765 ₪

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

מבנה הקורס:

מספר יחידות	תוכן נלמד	נושא	מפגש
7	היכרות בין המשתתפים והמנחה. מושגים מתוך הגישות המערכתיות המרכזיות (סנג'י ואחרים), והתאמתם למערכות חינוך. שימוש במטריצה לפרישת חזון ככלי עבודה עם מנהלים וצוותים תוך חיבור לתפקיד הפסיכולוג החינוכי ולעקרונות התכנית האסטרטגית.	היכרות, תיאוריות וכלים מתקדמים להתבוננות והתערבות במערכת	1
4	הדינמיקה של תהליכי שינוי דרך נקודות המבט של תיאוריות מהעידן המודרני (קורט לוין ואחרים) ועד העידן הפוסטמודרני (VUCA). ממודלים של שינוי מתוכנן ועד לתפיסות של מורכבות, תוך חיבור לתפקידו של הפסיכולוג החינוכי ולכלים יישומיים להתערבות במערכת החינוכית (וגנר ועוד).	האתגר של התערבות מערכתית בעולם של שינויים ואי וודאות	מפגש 2-3
4	מתהליכי קונפליקט לאינטגרציה ודיאלוג – המשגת תהליכי משבר וקונפליקט ודרכי התערבות במערכת החינוכית דרך גישות תיאורטיות שונות: הגישה הפסיכודינמית, גישור, יחסי כוח ומיקרופוליטיקה והשפעת הסביבה.	התערבות מערכתית במצבי משבר וקונפליקט	מפגש 4-5
4	חדרו/ה של המנהל/ת כהזדמנות ליצירת התערבות מערכתית משפיעה וקידום שותפות בתהליכי שינוי: גורמים מקדמים ובולמים בקשר שבין הפסיכולוג והמנהל: מנגנוני הגנה, קיבעון תפקודי, מיצוב, שפה, סגנונות תקשורת ועוד.	עבודה עם מנהלי מערכות חינוך, לקידום סביבה מיטיבה	מפגש 6
4	התבוננות על מצבי סיכון במערכת החינוכית והתאמת דרכי התערבות באמצעות שתי גישות מרכזיות: התפיסה החינוכית הפסיכו-חברתית ותיאוריית ההכוונה העצמית.	אתגרי ההכלה וההשתלבות- המערכת החינוכית על הרצף שבין הכלה והדרה, ובין סיכון לצמיחה.	מפגש 7
7	חקר מוקיר הינו כלי נרטיבי פוסטמודרני לשינוי ארגוני. למידה מהצלחות הינה אדפטציה של הכלי למערכת החינוך, והיא משלבת עקרונות נרטיביים והיבטים של הפסיכולוגיה החיובית. בנוסף ללמידת הכלי, נעסוק בסיכום ואינטגרציה של החומר הנלמד בקורס דרך חקר התערבויות מוצלחות של המשתתפים.	למידה מהצלחות- ככלי להשפעה מערכתית	מפגש 8

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

רשימת מקורות:

- אדיג'ס, י' ק' (2012). **להתנהל עם מנהלים**. כיצד תעשיר את סגנון הניהול שלך ותתמודד עם אנשים בעלי סגנון שונה משלך. מודן הוצאה לאור וצה"ל- הוצאת "מערכות".
- אלטמן, א' (2016). **לחשוב מערכת**. גישות להבנה וניהול של מערכות מורכבות. מודן הוצאה לאור וצה"ל- הוצאת "מערכות".
- א בן יוסף, ש' (2018). לחיות ולהוביל – כשהמציאות נעה במהירות מופרזת. נדלה מהרשת: - מה זה ואיך מסתדרים עם זה? vuca
: <https://shayby.co.il/%d7%9c%d7%9c%d7%9e%d7%95%d7%93/%d7%9e%d7%90%d7%9e%d7%a8%d7%99%d7%9d-%d7%90%d7%97%d7%a8%d7%95%d7%a0%d7%99%d7%9d/>
- גולמן, ד (1998). **החומרים שמהם עשויים מנהיגים**. אינטליגנציה רגשית כמרכיב חיוני של מנהיגות. תרגום מתוך Harvard Business Review, November-December.
- גל, ש', כ"ץ, ת', יעקובסון, י', פישר, ש'. מערך התנסות למנהל להובלת שינוי בבית הספר. נדלה מאתר אבני ראשה
<http://avneyrosha.org.il/resourcecenter/resoursesdocs/%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%9A%20%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%A1%D7%95%D7%A%D7%9C%D7%9E%D7%A0%D7%94%D7%9C%20%D7%9C%D7%94%D7%95%D7%91%D7%9C%20%D7%A9%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%99%20%D7%91%D7%91%D7%99%D7%AA%20%D7%94%D7%A1%D7%A4%D7%A8.pdf>
- גלטר, ג' (1999). פתרון קונפליקטים בעזרת כלי החשיבה של תורת האילוצים. נדלה מתוך אתר תורת האילוצים בחינוך: <http://www.toc4ed.org.il/articles.asp>
- דור חיים, פ' (2017). יעוץ אישי למנהל בית ספר בין תהליך של הוויה לבין דיבור על עשייה. נדלה מאתר פסיכולוגיה עברית.
- דור חיים, פ' (2016). רק במקרה? התערבות ארגונית בבית הספר: התמודדות עם משבר במערכת היחסים בין המורים. **אנליזה ארגונית**, 22, 84-96.
- דור חיים, פ' (2011). על היוועצות אישית עם מנהל ביה"ס. בתוך: מי-טל, ש' ושלהבת - קניאל, ר' (עורכות) **סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה** כרך א' (עמ' 145-172). ירושלים: משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, אגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי.
- דיין, א' (2005). למידה מהצלחות כמנוף לפתרון רב תחומי בבעיות של מוסד חינוכי: הצעה לעבודת גמר יישומית. אורנים.
- דרור, יובל. (2017). בשלות ארגונית לשינוי. נדלה מהאתר של ד"ר יובל דרור
<https://www.upgrade.co.il/blank>

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

וגנר, ט' (2001). מנהיגות ללמידה: תיאוריה מעשית לשינוי בית ספרי. נדלה מאתר אבני ראשה.

<http://avneyrosha.org.il/resourcecenter/Pages/100.aspx>

יעקב-שדה, ל' וכ"ץ, י' (2016). "בוא נדבר על זה" על הכרוך בדיבור הכן בארגונים. **אנליזה ארגונית**, 22, 37-49.

יעקובסון, י' (2012). מטריצה לפרישת חזון- מודל לחשיבה מערכתית ולהטמעת חזון. מכון אבני ראשה. נדלה מאתר אבני ראשה.

מור, פ, לוריא, א, (2009 - 2008), התפיסה החינוכית הפסיכו-חברתית: פרק א, בית ספר כסביבה חינוכית מגדלת- ללמוד מהניסיון, מתוך אוגדן מאמרים של מנחי התפישה החינוכית הפסיכו-חברתית, הוצאת אשלים.

נאות עופרים, י' וארזי-חטאב, ה' (2014). החומרים שמהם עשויה הצלחה- רקע תיאורטי לתכנית תיעוד ההצלחות וממצאיה. מכון אבני ראשה. נדלה מאתר אבני ראשה:

<http://www.avneyrosha.org.il/resourcecenter/Pages/elementsofsuccess.aspx>

נוימן, א' (2011). גשר על פני מים סוערים: הפסיכולוג החינוכי כציר ביישוב כסוכים בהסכמה במערכת החינוך. בתוך: מי-טל, ש' ושלהבת - קניאל, ר' (עורכות) **סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה** כרך א' (עמ' 195-217). ירושלים: משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, אגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי.

ניר, א' (2017). **שינוי ארגוני של ביה"ס. מאסטרטגיה למיסוד**. פרדס הוצאה לאור. (עמ' 146-21).

סולן, מ' ומיקולינסר, מ' (2010). דפוסי ההתקשרות והפעלת סמכות בעת מילוי תפקיד. נדלה מאתר פסיכולוגיה עברית: <https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2484>

סנג'י, פ' (1997). **הארגון הלומד**. תל אביב: הוצאת מטר.

סייקס, י, י' ורוזנפלד, מ, י' ווייס, צ' (2006). למידה מהצלחות כמנוף ללמידה בית- ספרית. תוכנית פיילוט 2002-2005. המתודה הראשונה: למידה מהצלחות העבר- המתודה הרטרופטיבית. מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל ומשרד החינוך. נדלה מהרשת.

סראסון, ס' ב' (2012). סדיריות ארגונית והתנהגותיות. בתוך: פישר, ג' ומיכאלי, נ' (עורכים), **שינוי ושיפור במערכות חינוך: אסופת מאמרים**. ירושלים: מכון אבני ראשה ומכון ברנקו וייס. (עמ' 70-88).

פינברג, ע', קפלן, ח', עשור, א', קנת מימון, י' (2008). צמחיה אישית בקהילה אכפתית: תכנית להפחתת אלימות ולקידום התחשבות בדרך תומכת אוטונומיה, נדלה מאתר בין הצילצולים.

פישר-כספי, מ' וונגרבר-נוימן, ג' (2015) "אנחנו והם" - מתהליכי פיצול לעמדה של דיאלוג במערכת הבית ספרית. בתוך: מי-טל, ש' ושלהבת - קניאל, ר' (עורכות) **סוגיות בפסיכולוגיה חינוכית מהלכה למעשה** כרך א' (עמ' 173-193). ירושלים: משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, אגף א' שירות פסיכולוגי ייעוצי.

מדינת ישראל

משרד החינוך

מינהל פדגוגי

אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי

אגף פסיכולוגיה

ניתן למצוא גרסה דומה באתר פסיכולוגיה עברית:

<https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=2532>

פרדס, א' (2011). מינוף המיטב מן העבר- יישום חקר מוקיר (Appreciative Inquiry) בעבודה קהילתית. נדלה מתוך אתר הבית של הכותבת:

<http://www.pardess.info/?p=831>

ראזר, מ' ורשבסקי, ב' בר שדה, א' (2011) **קשר אחר בבית הספר- עיצוב תרבות בית ספרית שונה בעבודה עם תלמידים בסיכון ובהדרה**. ירושלים: עמותת אשלים מיסודה של גונט ישראל, אשלים הוצאה לאור.

ראזר, מ' (2011). הדיאלקטיקה של הכישלון וההצלחה בעולם החינוכי כמרחיבים את האחריות כלפי האחר. גוינט ישראל אשלים ואורנים המכללה האקדמית לחינוך. נדלה מהרשת

https://mymoodle.oranim.ac.il/pluginfile.php/72634/mod_resource/content/3/%D7%A4%D7%A8%D7%A7%D7%98%D7%99%D7%A7%D7%95%D7%AA_%D7%9E%D7%A1%D7%9B%D7%99%D7%9C%D7%95%D7%AA_%D7%9E%D7%A1%D7%92%D7%95%D7%A8_%D7%9E%D7%97%D7%93%D7%A9.pdf

שדמי, ח, צימרמן, ש- רווחה נפשית (מיטביות) רציונל תאורטי, נדלה מאתר שפינט
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/meytaviyut/yeda/RevachaNafshit.htm>

שחר, ח'. (2007). **יעוץ לבית-הספר כמערכת. תיאוריה, מחקר ומעשה**. תל אביב: הוצאת רמות-אוניברסיטת תל אביב.

שטיינברג, י. (2018). לא רק השורה התחתונה: שינוי וצמיחה בארגונים- מדדי תשתית, ביצוע ותוצאה. נדלה ממגזין המכון הדמוקרטי:

<https://www.democratic.co.il/2018/06/29/%D7%AA%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9B%D7%99-%D7%A9%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%99-%D7%95%D7%A6%D7%9E%D7%99%D7%97%D7%94-%D7%91%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D/>

Anthony, A' (2001). An introduction to transitional thinking. In AMADO, G' & AMBROSE, A' (Eds), **THE TRANSITIONAL APPROACH TO CHANGE** (pp, 1-26). London & new York KARNAC BOOK

להרשמה לקורסים במכללת לוינסקי, לחץ כאן

